

Afstudeeropdracht

Onderwerp:

Student:

Leerjaar:

Studentnummer:

Begeleidend docent:

Studieloopbaan begeleider:

Datum:

Leerlijn volleybal

Renske Adriaans

4

2093581

Fred Geerdink

Gwen Weeldenburg

12/07/2010

Afstudeeropdracht: 'Volleybal op school'

**Renske Adriaans 2093581
Inleverdatum: 12/07/2010**

Samenvatting

In dit onderzoek wordt getracht de leerlijn volleybal op scholen te verbeteren. Deze leerlijn wordt gebaseerd op principes van motorisch leren. Het doel van de leerlijn is, om de leerlingen met plezier en zo actief mogelijk motorisch te laten leren. Dat leerlingen plezier beleven is van meerdere zaken afhankelijk. Een belangrijke zaak is de ontwikkelingsfase van de leerlingen. De oefenstof moet aansluiten op de ontwikkelingsfase waarin leerlingen zich bevinden. Uit de literatuurstudie blijkt dat motorisch leren bijdraagt aan het behalen van leerresultaat. In de leerlijn wordt de ecologische driehoek als basis gezien. Er moet overlap zijn tussen taak, organisme en omgeving. Wanneer deze overlap optimaal is, leert het individu optimaal. Om de leerlingen optimaal te laten leren, wordt er gebruik gemaakt van verschillende vormen van indirect leren. Ook is het belangrijk dat de leerling de juiste feedback krijgt om tot leerresultaat te komen.

Volleybal is een technische sport, waardoor het niet altijd gemakkelijk is om deze sport aan te bieden op scholen. Uit onderzoek onder leerlingen blijkt dat er behoefte is aan meer actie en meer plezier in het spel. Uit het onderzoek dat gedaan is blijkt dat de leerlingen meer plezier beleven aan de activiteiten die zijn aangeboden. De leerlingen geven aan actief bezig te zijn geweest en het als vernieuwend te hebben ervaren. Er zijn ook een aantal vakdocenten LO die een enquête hebben ingevuld. Sommige vakdocenten staan echter lijnrecht tegenover de leerlingen. Bijvoorbeeld een vakdocent geeft aan dat er ongeveer 85% van zijn groep plezier beleeft aan het spelen van volleybal in de gymles. Uit de enquête blijkt dat minder als de helft van een groep uit het middelbaar onderwijs plezier beleeft aan volleybal in de gymles.

Er wordt gediscussieerd over mogelijke verbeteringen aan het onderzoek of feiten die niet geheel betrouwbaar zijn. Uit deze discussie wordt een conclusie getrokken waaruit vervolgens aanbevelingen worden gedaan voor docenten in het basisonderwijs en docenten in het voortgezet onderwijs. Ook worden er aanbevelingen gedaan om het onderzoek voor een volgende keer betrouwbaarder te maken.

Voorwoord

Dit onderzoek wordt gedaan om af te kunnen studeren aan Fontys sporthogeschool te Tilburg. Na vier jaar studeren aan de Fontys sporthogeschool en na stage te hebben gelopen op zeven stagescholen, vond ik dat de leerlijn volleybal op scholen niet optimaal functioneerd. Uit onderzoek bleek dit ook het geval op de Country day school in Costa Rica. Op deze school heeft het onderzoek plaats gevonden.

Dankzij alle hulp die ik ontvangen heb van de directeur Jeffrey Haun is dit onderzoek mogelijk geweest. Ik wil Jeffrey Haun dan ook bedanken voor al zijn steun.

Verder wil ik Fred Geerdink bedanken. Dit is de begeleider voor dit onderzoek. Dankzij de steun, tijd en ruimte die Fred Geerdink mij gegeven heeft, heb ik dit onderzoek tijdig af kunnen sluiten.

Verder wil ik alle leerlingen van Country day school bedanken voor de medewerking aan de enquêtes, de uitvoering van de activiteiten en het invullen van de eindmeting. Zonder de hulp van de leerlingen had dit onderzoek niet plaats kunnen vinden. Als laatste wil ik nog Gwen Weeldenburg bedanken. Gwen Weeldenburg heeft mij drie jaar lang in mijn studie begeleidt.

Inhoudsopgave

Samenvatting	Pag. 3
Voorwoord	Pag. 4
Inleiding	Pag. 6
Hoofdstuk 1 verkenning	Pag. 8
1.1 Motorisch leren	Pag. 8
1.2 Belangrijke vormen voor de leerlijn	Pag. 9
1.3 Betekenis voor de leerlijn	Pag. 12
1.4 De ontwikkeling van het kind	Pag. 13
1.5 Betekenis voor de leerlijn	Pag. 16
Hoofdstuk 2 Plan van aanpak	Pag. 19
Hoofdstuk 3 Opzet van onderzoek	Pag. 22
3.1 Verantwoording onderzoeksinstrument vakdocenten	Pag. 23
3.2 Verantwoording nulmeting leerlingen	Pag. 25
3.3 Verantwoording eindmeting leerlingen	Pag. 26
3.4 Verantwoording leerlijn	Pag. 27
3.5 Uitvoering van het onderzoek	Pag. 35
Hoofdstuk 4 Resultaten	Pag. 36
4.1 Resultaten vakdocenten	Pag. 36
4.2 Resultaten nulmeting leerlingen	Pag. 38
4.3 Resultaten eindmeting leerlingen	Pag. 42
Hoofdstuk 5	Pag. 47
Discussie	Pag. 47
Conclusie	Pag. 49
Aanbevelingen	Pag. 52
Bronnenlijst	Pag. 54
Reflectie	Pag. 55
Bijlagen	Pag. 57

Inleiding

Deze rapportage is geschreven naar aanleiding van de afstudeeropdracht die gegeven is vanuit Fontys Sporthogeschool te Tilburg. Deze afstudeeropdracht bestaat uit het opzetten van een onderzoek, het uitvoeren van dit onderzoek en het rapporteren over het onderzoek. De uitvoering en de afronding dienen te voldoen aan de gestelde eisen vanuit Fontys sporthogeschool.

Voor het onderwerp volleybal op scholen is gekozen, omdat de onderzoeker veel interesse heeft in volleybal. Volleybal op scholen vaak tekort schiet en de leerlingen vaak weinig plezier beleven aan het spel. De principes van motorisch leren zijn vernieuwend voor de leerlijn volleybal en maakt dit onderzoek tot een uitdaging. Er is gekozen om het onderzoek uit te voeren op Country day school, omdat de onderzoeker hier stage loopt.

Doelstelling:

In dit onderzoek wordt getracht de leerlijn volleybal op scholen te verbeteren. Deze leerlijn wordt gebaseerd op principes van motorisch leren. Het doel van de leerlijn is, om de leerlingen met plezier en zo actief mogelijk motorisch te laten leren.

Hoofdvraag:

Ik onderzoek de mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar

Subvragen:

1. Kan er een leerlijn ontwikkeld worden waarmee leerresultaat behaald wordt in acht lessen volleybal per schooljaar?
2. Wat betekent de leeftijdsfase waarin een kind zich bevindt voor de leerlijn, welke type feedback, of vorm van motorisch leren?
3. Hoe kan de succesbeleving van leerlingen verhoogd worden tijdens het spelen van volleybal

Het onderzoeksverslag is bestemd voor Fontys sporthogeschool te Tilburg. Dit verslag wordt beoordeeld door Fred Geerdink, docent aan de Fontys Sporthogeschool. Er wordt beoordeeld op de interpersoonlijke competentie, de vakinhoudelijke en didactische competentie en de competentie reflectie en ontwikkeling. Doel is om deze competenties te behalen om af te kunnen studeren. Dit verslag is voorwaarde aan het competentie C- examen.

Nadat het onderwerp was vastgesteld, is er gestart met de literatuurstudie. Er is veel informatie gezocht over motorisch leren en over de leeftijdsfasen van kind tot volwassene. Na de goedkeuring van begeleider Fred Geerdink, is er een start gemaakt aan het onderzoek. Er zijn enquêtes opgesteld voor de leerlingen en voor vakdocenten. Deze enquêtes zijn afgenomen bij de leerlingen en bij de vakdocenten. Na het afnemen van de enquêtes, zijn de resultaten verwerkt. Na het verwerken van deze resultaten is er een start gemaakt aan de leerlijn. Deze leerlijn is in praktijk gebracht. De leerlingen kregen vervolgens een nieuwe enquête die diende als eindmeting. De resultaten zijn vervolgens

verwerkt en over deze resultaten is gediscussieerd en vervolgens is daar een conclusie uit getrokken en zijn er aanbevelingen gedaan.

In het eerste hoofdstuk worden de principes van motorisch leren toegelicht. In het eerste hoofdstuk, komen ook de kenmerken van verschillende leeftijdsfasen van leerlingen aan bod.

In hoofdstuk 2 is het plan van aanpak te zien. Hoe het onderzoek is aangepakt, stapsgewijs.

In hoofdstuk 3 komen de ontwikkelende onderzoeksinstrumenten aan bod. De enquêtes worden verantwoordt

Hoofdstuk 4 worden de resultaten van de nulmeting van de leerlingen weergegeven. In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vakdocenten weergegeven. Ook worden de resultaten van de eindmeting weergegeven.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek onder de loep genomen. Dit wordt besproken in de discussie. Vanuit deze discussie komt de conclusie. Vanuit de discussie en de conclusie zijn er aanbevelingen ontstaan voor een volgende onderzoeker en voor vakdocenten.

1. Verkenning

1.1. Motorisch leren

Het doel van motorisch leren is het optreden van duurzame veranderingen in bewegen als gevolg van de ervaringen die het organisme op doet met de taak en de omgeving. Het doel van het onderzoek is om een leerlijn te ontwikkelen die motorisch leren bij leerlingen stimuleert op gebied van volleybal tijdens de gymles.

In dit hoofdstuk wordt de inhoud van motorisch leren weergegeven. Motorisch leren bestaat uit twee componenten:

1. Het controleren van de motoriek
2. Het controleren van de sensoriek

Deze twee componenten zijn nauw met elkaar verbonden. Deze sturen elkaar aan door over en weer informatie aan elkaar door te geven. Deze ontwikkeling gebeurt door zenuwbanen die naar de hersenen lopen en terug. In dit hoofdstuk wordt allereerst het controleren van de motoriek besproken. Vervolgens wordt het controleren van de sensoriek besproken.

Een organisme beschikt over basisbekwaamheden. Dit is een onderdeel van de motoriek. Deze worden ook wel ability's genoemd. Basisbekwaamheden zijn genetisch bepaald, wat betekent dat de basisbekwaamheden stabiel en blijvend zijn. Deze bekwaamheden zijn noodzakelijk om motor skills te ontwikkelen. Motor skills zijn motorische vaardigheden die ontwikkelt worden door basisbekwaamheden en doelbewust bewegen. Wanneer een organisme een motorische vaardigheid bezit gaan bewegingen functioneel samen voor het bereiken van een bepaald doel. Het 'eigen maken' van een motorische vaardigheid vergt oefening en verandert door oefening. Theoretisch gezien kan een organisme alle motorische vaardigheden eigen maken. Hoeveel en hoe snel ligt echter aan de basisbekwaamheden die het organisme bezit. De motorische vaardigheden worden opgesplitst in drie groepen.

1. De grove en de fijne motorische bewegingen
2. Discrete en seriële vaardigheden
3. Open en gesloten skills.

Allereerst komt de grove motoriek aanbod. Deze bevat de grote primaire spiergroepen. Hiermee worden armen en benen bedoeld. Fijne motoriek bevat het 'kleine bewegen'. Met het kleine bewegen worden secundaire spiergroepen bedoeld. Denk bijvoorbeeld aan schrijven of binnen de lijntjes kleuren in een tekening.

Bij discrete vaardigheden gaat het om bewegingen die een duidelijk begin en eindpunt hebben. Bij volleybal geldt dat voor de pass, de set-up, de service, de aanval en andere technieken met een duidelijk begin en eindpunt. De bewegingen worden vaak snel uitgevoerd en zijn van korte duur.

Seriële vaardigheden bestaan uit steeds herhalende bewegingen. Er is geen begin en eindpunt. Denk aan hardlopen, of de borstcrawl.

De open en gesloten skills. Bij open en gesloten skills wordt er gespeeld in een steeds veranderende omgeving. De beweging moet steeds aangepast worden aan de omgeving. Dit zijn vaak sporten met tegenstander. Bij een gesloten skill is de omgeving altijd hetzelfde. De beweging kan vooraf gepland worden, bijvoorbeeld een salto in de minitrampoline.

Deze verschillende vaardigheden worden opgeslagen in een motorisch programma. Een motorisch programma bestaat uit een opeenvolging van spiercommando's die door oefening zijn gevormd. Dit programma controleert de beweging.

Het controleren van de sensoriek

Inwendig vinden verschillende processen plaats binnen motorisch leren. De basis voor het maken van een beweging betreffende sensoriek is de proprioceptie, de visuele informatie en het evenwichtsorgaan.

De proprioceptie zorgt voor bewustwording van de standen en van de standsveranderingen in het lichaam. Het evenwichtsorgaan geeft informatie over veranderingen in stand en houding van het hoofd ten opzichte van het lichaam en de omgeving. Deze geeft een versnelling of vertraging in een beweging in het lichaam weer die het hoofd en het lichaam maken. Het evenwichtsorgaan werkt nauw samen met de oogsensoriek. De oogsensoriek geeft ook weer in welke positie het hoofd en het lichaam zich bevinden. De informatie tussen oog en evenwichtsorgaan moeten overeenkomen. Wanneer dit niet overeenkomt, veroorzaakt dit misselijkheid. De oogsensoriek registreert echter niet alleen de stand van het lichaam, maar ook de stand van het lichaam ten opzichte van voorwerpen. Wanneer er een bal gegooid wordt, registreert de oogsensoriek het steeds groter wordende voorwerp. Het moment waarop het organisme reageert door de bal te vangen wordt TAU genoemd, time to contact.

(Bosch, 2007)

1.2 Belangrijke vormen voor de leerlijn

In praktijk moet een docent op zoek gaan naar manieren om het leerresultaat bij leerlingen te verbeteren. Met leerresultaat wordt bedoeld dat een leerling de geoefende beweging vast legt in het motorische programma. Dit vergt oefening. Wanneer een leerling eenmalig een beweging uitvoert, wordt de beweging niet opgeslagen in het motorische programma. Hierdoor zal de terugloop van de beweging groot zijn. Dit wordt oefenresultaat genoemd.

Leerresultaat is te behalen door overlap tussen taak, omgeving en organisme. Dit wordt de ecologische driehoek genoemd.

In dit hoofdstuk wordt de nadruk gelegd op verschillende vormen van indirect leren die volgens de theorie van de heer F. Bosch het beste leerresultaat bereiken.

Leerlingen kunnen op verschillende manieren leren. Alle leerlingen reageren anders op instructies. De docent kan gebruik maken van direct leren en van indirect leren bij de leerlingen. Wanneer een docent kiest voor direct leren, wordt er veel verbale informatie gegeven. Er wordt precies verteld hoe de leerling de beweging uit moet voeren. Bijvoorbeeld wanneer een leerling de onderhandse techniek uitvoert. De docent geeft dan aan dat de leerling door de knieën moet gaan, armen strekken, langzaam vanuit de benen spelen en proberen de bal na te wijzen. Dit is een vorm van directe instructie, het leerproces wordt door de bewegingsdeskundige geleid. De leerling krijgt weinig vrijheid bij het uitvoeren van een beweging.

Bij indirect leren, wordt een situatie gecreëerd waarin de leerling niet geleid wordt. Binnen de informatie verwerking van het organisme zijn altijd twee loops actief. De expert loop en de zelflerende loop. Het doel van indirect leren is om de zelflerende loop in gang te houden. De zelflerende loop stuurt de beweging van het organisme bewust of onbewust bij. Wanneer deze loop actief is, neemt het organisme de beweging sneller op. De zelflerende loop is dominant aan de expert loop en is altijd actief. Echter deze loop kan geremd worden door te veel feedback van de expert loop. Wanneer een leerling na iedere pass feedback krijgt, wordt de leerling afhankelijk van feedback. Dit wordt ook wel feedback

dependancy genoemd. Voor de bewegingsdeskundige is het belangrijk om de zelflerende loop te begrijpen. Om de zelflerende loop te stimuleren, kan er door een docent gebruik worden gemaakt van vormen van indirect leren.
(Bosch, 2007)

Visueel leren

Er zijn verschillende zaken waar een docent rekening mee moet houden. Om te beginnen met de oogsensoriek. Door te kijken naar een voorbeeld krijgt de leerling signalen die de spiegelneuronen in het lichaam activeren. Door spiegelneuronen wordt een beweging geschaald naar de eigenschappen van het lichaam. Denk aan lichaamsbouw, krachtniveau en karakteristieken van de spieren. Dit is een vorm van indirect leren en wordt observerend leren genoemd. Observerend leren kan worden opgedeeld in twee groepen. Dat is het leermodel en het expertmodel. Het expertmodel is iemand die de beweging perfect uitvoert. Het leermodel is iemand die de beweging enigszins onder de knie heeft, maar deze beweging nog niet perfect uitvoert. Beide modellen kunnen bruikbaar zijn. Het leermodel draagt meer informatie over aan de leerlingen, omdat het voor de leerlingen beter te schalen is. Het expert model, kan duidelijkheid geven om de beweging te zien. De leerlingen kunnen de beweging van het expertmodel vaak moeilijk schalen, omdat de beweging onhaalbaar lijkt. Verder zien de leerlingen bij volleybal ook het resultaat van de uitgevoerde beweging. Wanneer de leerling weet wat het resultaat van een beweging moet zijn, versnelt dit het leerproces. Dit wordt knowledge of result genoemd. De docent kan dus feedback geven op het resultaat.

Auditief leren

Het gehoor, mensen zijn in staat door instructie of feedback van andere personen te leren. Er wordt nu toegespitst op feedback in de vorm van geluid van buitenaf. Er zijn verschillende feedback tools die inspelen op het indirecte leren. Deze vormen van feedback zijn bandbreedte feedback, gemiddelde feedback, fading frequency feedback, summatieve feedback, zelfselecterende feedback en redundant feedback.

Onder bandbreedte feedback wordt verstaan dat de docent alleen feedback geeft, wanneer de fouten boven het acceptabele niveau komen. Door de docent wordt bepaald in welke zone een leerling moet spelen. Wanneer de leerling buiten deze zone speelt, krijgt de leerling feedback.

Gemiddelde feedback, de leerling krijgt feedback op het gemiddelde niveau van het resultaat. Na een aantal pogingen wordt het resultaat van deze pogingen besproken.

Summatieve feedback, de docent kijkt naar 10 ballen en geeft na deze 10 ballen samenvattende feedback op de kwaliteit van de beweging. Bijvoorbeeld dat er een aantal ballen goed over het net gespeeld werden, maar dat er toch wat meer gewerkt mag worden aan de strekking in de knieën.

Fading frequency feedback, de leerling krijgt in het begin van een lessenreeks veel feedback, maar naarmate de lessen volgen, krijgt de leerling steeds minder feedback.

Zelfselecterende feedback, wanneer leerlingen zelf actief op zoek gaan naar feedback. Onder redundant feedback wordt verstaan dat de feedback overbodig of vanzelfsprekend. Deze feedback leidt niet tot verbetering van de beweging.

Er zijn een aantal feedbackstrategieën besproken. Een docent kan met een instructie ook de vorm van indirect leren toepassen. Een docent kan namelijk gebruik maken van metaforen en analogieën.

Wanneer een docent een metafoor gebruikt voor een bepaalde beweging, kan de leerling doormiddel van horen een visualisatie maken in het hoofd.

(Bosch, 2007)

Kinematisch leren

Zien en horen zijn nu behandeld, voelen blijft nog over. Een leerling kan namelijk ook Kinematisch leren. Dat houdt in dat een leerling leert door een beweging te voelen. Eerder is al vermeld dat het motorische systeem gebruik maakt van proprioceptoren. Deze geven de stand en de standsveranderingen van het lichaam aan. Door de proprioceptoren kan het lichaam bewegingen voelen. Het lichaam krijgt feedback van binnenuit. Dit wordt re- afferentie genoemd. Re- afferente feedback is alle feedback waarbij er gebruik gemaakt wordt van de zintuigen. Deze feedback komt voort uit de controle die het lichaam uitvoert door middel van de zintuigen. Bijvoorbeeld wanneer een bal gepasseerd wordt binnen volleybal, kan er al snel gezegd worden of deze in de handen van de spelverdeler terecht komt of niet, zonder dat er gekeken hoeft te worden. Het lichaam zelf reageert op gemaakte bewegingen. Wanneer deze pass niet bij de spelverdeler terecht komt, reageert het lichaam door prikkels te sturen naar de proprioceptoren en deze worden doorgestuurd naar de hersenen, dit om vervolgens de beweging aan te passen, zodat de bal de volgende keer wel in de handen van de spelverdeler terecht komt. Re- afferentie is van belang voor het leerproces. Door gevolgen van een uitgevoerde beweging leert het lichaam de beweging aan te passen. Tijdens de gymles kan een docent gebruik maken van dwangstellingen. Een dwangstelling is een hulpmiddel om een beweging aan een leerling te laten voelen. Wanneer een situatie zo ingericht wordt dat de leerling gedwongen wordt een beweging op een bepaalde manier uit te voeren is dit een dwangstelling. Bij volleybal moeten de leerlingen de bal over het net spelen, wat betekent dat de bal omhoog moet gaan en de leerling een beweging zo moet uitvoeren dat de bal omhoog gaat, dus door de knieën.

De leerlingen leren ook door differentieel te leren. Dit houdt in dat de leerlingen dezelfde beweging gaan uitvoeren, alleen op verschillende niveaus. Wanneer een leerling nog moeite heeft met het gooien van een bal, kan daar aandacht aan besteed worden. Terwijl een andere leerling al bezig is met het toepassen van de vanggooi beweging. De oefening wordt opgesplitst in verschillende segmenten. Eerst gooien, dan vanggooi en dan passen. Dit wordt part- practise genoemd. Whole practise is het tegenovergestelde. De beweging wordt in één keer aangeleerd. Om een beweging daadwerkelijk in het motorische systeem te laten komen, moet veel getraind worden. Blocked versus randompractise levert het meeste leerresultaat op. Dit houdt in dat een beweging eerst aangeleerd wordt in een standaardsituatie (blocked practise). Vervolgens wordt de beweging in wisselende situaties aangeboden (random practise) zodat de beweging ook in meerdere situaties toegepast kan worden.

(Bosch, 2007)

Transfer

Het doel van training is het leveren van een prestatieverbetering in de doelbeweging. Wanneer er begonnen wordt met een vorm van de doelbeweging en deze beweging langzaam uitgebouwd wordt naar de doelbeweging is er sprake van transfer.

Niet alle bewegingen hoeven vanaf het begin geleerd te worden. Er zijn verschillende bewegingen die leerlingen al beheersen. Vanuit sommige bewegingen kan er versneld gebouwd worden naar een nieuwe beweging.

Een docent kan door analyses van bewegingsvormen te maken een oefenvorm maken waarin transfers mogelijk zijn.

Er is transfer mogelijk, wanneer de oefenvorm als specifiek gezien wordt. Een oefenvorm wordt als specifiek gezien, wanneer er overeenkomsten zijn met de uiterlijke en innerlijke bewegingsstructuur, energieleverantie en overeenkomsten heeft op sensomotorisch gebied.

1.3 Betekenis voor de leerlijn

Voor de leerlijn betekent de theorie dat indirect leren bijdraagt aan het verbeteren van het leerresultaat. Volleybal heeft voornamelijk discrete vaardigheden en open skills. Om deze vaardigheden eigen te maken is het belangrijk dat de zelflerende loop in stand gehouden wordt. Deze kan in stand gehouden worden door:

- Gebruik vormen van indirect leren
- Maak gebruik van feedbackstrategieën
- Maak gebruik van transfer
- Ondersteuning vanuit de expertloop

Wanneer er overlap is tussen de taak, het organisme en de omgeving kan het motorische systeem optimaal ontwikkelen volgens de ecologische theorie.

1.4. De ontwikkeling van het kind

De mens is een meerdimensionaal wezen. De mens ontwikkelt zich gedurende zijn leven in verschillende dimensies. De senso- motorische dimensie, de conditioneel structurele dimensie, de cognitieve dimensie en de sociaal-emotionele dimensie zijn voor dit onderzoek van belang. Het stadium waar een kind zich in bevindt is namelijk van belang voor de didactiek en de methodiek die toegepast moeten worden tijdens de lessen.

De dimensies worden nader toegelicht op het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs. De dimensies worden besproken voor drie verschillende leeftijdscategorieën. 6- 8 jaar, 8 -10 jaar en 10 jaar en ouder

In onderstaande tabellen worden de kenmerken in de verschillende dimensies schematisch weergegeven.

De senso- motorische dimensie:

Kenmerken 6-8jr.	Kenmerken 8-10jr.	Kenmerken 10jr. en ouder
Weinig coördinatie	Motorische activiteit neemt toe	Grondvormen van bewegen worden kunnen uitgebouwd worden naar discipline technieken
Grove motorische bewegingen	Fijne motoriek wordt ontwikkeld	Sport is niet alleen bewegingsdrang meer.
Grondvormen van bewegen bekend	Grondvormen van bewegen kunnen worden uitgebouwd	
Weinig fijne motoriek	Bewegingsdrang	
Bewegingsdrang		

De conditioneel- structurele dimensie:

Kenmerken 6-8jr.	Kenmerken 8-10jr.	Kenmerken 10jr. en ouder
Snel moe	Uithoudingsvermogen kinderen gaat omhoog	Krachtontwikkeling neemt verder toe
Herstellen snel	Spierontwikkeling neemt toe	Uithoudingsvermogen neemt toe
Weinig spierontwikkeling	Lichaamsverhoudingen meer in proportie	Coördinatie neemt toe
Lichaam niet in proportie		Snelheid neemt toe
		Lenigheid gaat achteruit

Volleybal op school
Renske Adriaans 2093581

De cognitieve dimensie:

Kenmerken 6-8jr. Pre- operationele stadium	Kenmerken 8-10jr. Concreet operationele stadium	Kenmerken 10jr. en ouder Formeel operationele stadium
Fantasie spel	Belevingswereld wordt kleiner, meer tot de realiteit	Kinderen zijn in de realiteit
Ruime belevingswereld	Kinderen gaan meer samenspelen.	Kinderen zijn in staat koppelingen te maken. Als ik dit doe, gebeurt dat met als gevolg.
Leren door imitatie leren	Minder egocentrisch	Zijn in staat eigen fouten te verbeteren
Egocentrisch	Kinderen beginnen met nadenken over acties. Als- dan beredenaties	
Kinderen spelen niet samen		

(Piaget, 1952)

De sociaal- emotionele dimensie

Ook over deze dimensie zijn er weer verschillende theorieën. De theorie van Flavell over de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind wordt behandeld, omdat met deze theorie een goede vertaling kan worden gemaakt naar het onderwijs

Kenmerken 6-8jr.	Kenmerken 8-10jr.	Kenmerken 10jr. en ouder
Spelen vaak alleen	Kunnen zich verplaatsen in motief van de ander	Kunnen de gedachtegang begrijpen en beredeneren.
Geen teamverband	Zijn in staat conclusies te trekken uit gedrag van een ander	Koppeling tussen gedachten en gedrag.
	Er kan samen gewerkt worden	Leerlingen kunnen elkaar helpen
		Spellen kunnen uitgebouwd worden.

Deze theorie spreekt over de mogelijkheid van kinderen om perspectief te nemen. Dit gebeurt niet altijd. In deze periode komen kinderen namelijk ook in de pubertijd. Kinderen komen in de adolescentieperiode. Deze periode loopt van 10 - 22 jaar. Deze periode is op te splitsen in de vroege, midden en late adolescentie periode. Deze periodes brengen verschillende kenmerken met zich mee.

De vroege adolescentieperiode (10-13jaar) kenmerkt zich door lichamelijke rijping, de secundaire geslachtskenmerken worden ontwikkeld en komen tot uiting. Er wordt ook gesproken over de psychoseksuele ontwikkeling. Hiermee worden drie ontwikkelingen bedoeld. Een ontwikkeling is dat jongeren zich de sekserol gaan ontdekken. Wat zijn rollen voor vrouwen en wat zijn rollen voor mannen. Er wordt vaak verwacht dat mannen zich stoer

gedragen en vrouwen zich vrouwelijk gedragen. Dit verschilt echter per cultuur wat er verwacht wordt van mannen en wat er verwacht wordt van vrouwen.

De tweede ontwikkeling is die van het denken, weten en doen over seks. De jongeren gaan nadenken over seks, komen er meer over te weten en gaan het uiteindelijk doen. De derde ontwikkeling is die van seksevoorkeur. De jongere vormt zich een voorkeur, bijvoorbeeld homoseksualiteit. In de vroege periode komt ook het losmakings- proces van de ouders op gang. Er komt een nieuwe verstandshouding tussen ouder en kind. De ontwikkeling verloopt niet altijd vloeiend.

De midden adolescentie periode (14-18 jaar) In deze leeftijd gaan jongeren voornamelijk experimenteren. De jongeren kunnen gaan experimenteren op verschillende vlakken, seks, drugs, alcohol, maar ook in vriendschappen, houding etc.

De late adolescentieperiode (19-22jaar) de jongeren gaan verplichtingen aan. De jongeren heeft voldoende geëxperimenteerd en heeft een stabiel zelfbeeld ontwikkeld die in staat is verplichtingen aan te gaan en deze ook na te komen.

(Beemen, 2001)

(adank, 2007)

1.5. De betekenis voor de leerlijn

De verschillende dimensies zijn hierboven in verschillende leeftijdstadia uitgewerkt. Deze theorieën kunnen gekoppeld worden aan een les bewegingsonderwijs. Wat betekent deze theorie voor de leerlijn volleybal. Kinderen in de leeftijd van 2-8 jaar:

- De kinderen moeten veel en veelzijdig bewegen om de grove motoriek te verbeteren maar ook zeker de fijne motoriek
- De kinderen hebben een rijke fantasie. Wanneer er in de leerlijn ingespeeld wordt op de beleavingswereld van de kinderen bijvoorbeeld door gebruik te maken van metaforen en analogieën in de beleavingswereld, wordt het aantrekkelijker om te leren, maar ook het motorische systeem neemt dan sneller de kennis op.
- Wanneer de docent begint met uitleggen, dan is de didactische werkvorm praatje en plaatje goed. De kinderen kunnen dan auditief informatie oppakken maar ook visueel.
- De kinderen in deze leeftijd leren ook door imitatie, dus wanneer iemand iets heel goed doet, laat dat aan de rest van de klas horen, de leerlingen zullen het ook graag goed willen doen.
- In een les bewegingsonderwijs is het altijd belangrijk dat de leerling succes beleeft. Wanneer een leerling een oefening moet doen die te moeilijk is, beleeft de leerling geen succes en wordt bewegen niet plezierig. In deze leeftijd is het belangrijk kinderen vooral te laten genieten van bewegen.
- In de leeftijd van 4-8 jaar kunnen de kinderen al taken op zich nemen. Bijvoorbeeld alle pylonen verzamelen. Er kan dus al meteen een begin gemaakt worden met regelende taken.

Wat betekent de theorie voor de docent die werkt met kinderen in de leeftijdscategorie van 8-10jaar:

- Laat de kinderen nog steeds zo veel mogelijk en zo veelzijdig mogelijk bewegen. In deze leeftijd ontwikkelen de kinderen hun uithoudingsvermogen en spierontwikkeling door zo veel mogelijk en veelzijdig mogelijk te bewegen.
- Voor de meeste kinderen is alleen theorie nog niet voldoende. Ze komen dan weliswaar meer in de realiteit en gaan nadenken over de gymles. Ook bij deze groep blijven er leerlingen die auditief, of visueel ingesteld zijn. Eerst een Praatje en daarna een plaatje, daarmee wordt de meeste leerwinst geboekt.
- De spanningsboog van de leerlingen wordt groter, waardoor er meer verteld kan worden aan de leerlingen, maar probeer nooit teveel te praten, houd het kort en simpel
- De leerlingen beginnen met na te denken over de gymles. Wat gebeurt er als ik de bal naar hem set-up, dan kan hij smashen. Dit wordt de als- dan beredening genoemd.
- Dat leerlingen succes ervaren in de gymles is nog steeds van belang. Kinderen moeten plezier hebben in het spel, wanneer er geen plezier is, is het rendement van leren laag.
- De leerlingen gaan zich met elkaar vergelijken. Wanneer een leerling onzeker is vergelijkt de leerling zich vaak met iemand die beter is. Wanneer een leerling zekerder wordt, vergelijkt hij zich vaak met iemand die minder goed is in het spel. Dit kan gebruikt worden door de docent. Wanneer een docent een leerling erg onzeker ziet, kan hij de leerling zich laten vergelijken met een ander, of deze zelf als voorbeeld gebruiken.

- De kinderen in deze leeftijdsgroep gaan meer samenspelen. De docent mag dit stimuleren, want samen werken maakt sterker. Bij volleybal wordt er in teams gespeeld en zijn de kinderen afhankelijk van elkaar. Kinderen moeten leren om in teams te spelen.
- De kinderen zijn in staat om een volleybalveld op te bouwen en op te ruimen, ook kunnen zij als scheidsrechter fungeren.

Wat betekent de theorie voor de docent die werkt met kinderen in de leeftijdscategorie van 10 jaar en ouder:

- In deze leeftijd kunnen docenten verder gaan met het uitbouwen van de regels. De kinderen komen in de formeel operationele fase wat wil zeggen dat de kinderen zich volledig in de realiteit bevinden en kunnen bedenken wat er gebeurt als zij bepaalde handelingen verrichten. Wanneer de regels simpel blijven, wordt de oefenstof op cognitief gebied saai. De leerlingen moeten uitgedaagd worden.
- De leerlingen kunnen niet alleen uitgedaagd worden op gebied van regels, maar ook op tactiek. De kinderen zijn in staat zelf na te denken over verschillende tactieken.
- De docent kan meer fijn motorische bewegingen aanleren aan de leerlingen. Denk bijvoorbeeld aan disciplinetechnieken. Op deze leeftijd is zowel de grove als de fijne motoriek voldoende ontwikkeld om disciplinetechnieken te ontwikkelen.
- De leerlingen vergelijken zich steeds meer met elkaar, maar nu ook meer uiterlijk gericht. De leerlingen komen in de puberteit en zijn vaak onzeker over hun positie in de groep.
- In deze leeftijd zijn de leerlingen in staat zelfstandig te werken en de verantwoordelijkheid te dragen over taken.

Literatuurlijst:

Krijnsen, a (z.j.) volleybal op school. Uitgeverij Cito

Berkel, M, Consten, A Danes, Gelleijnse, H, Van der Gref, J Hazelebach, C, Heuver, M, Houdijk, G, Koekoek, J, Loopstra, O, Mooij, C, Pieters, L, Steerneman, L, Tjalsma, W (2004) basisdocument bewegingsonderwijs. Uitgeverij Jan Luiting fonds, Zeist

Noy, A (2005) Leidraad voor circulatieminivolleybal. Uitgeverij Adrie Noy

Beemen, L (2006) ontwikkelingspsychologie. Uitgever Noordhoff

Bosch, F (2007-2008) colleges motorisch leren minor sport en vrije tijd. Van het World wide web gehaald op 24 april 2010:
<https://elo.fontys.nl>

Adank, A (2007-2008) Colleges SOW Aan het werk in het basisonderwijs. Van het World wide web gehaald op 25 april 2010:
<https://elo.fontys.nl>

2. Plan van aanpak

In het hoofdstuk plan van aanpak worden de verschillende acties besproken die uitgevoerd zijn tijdens het onderzoek. Dit hoofdstuk geeft weer, hoe de onderzoeker te werk is gegaan en tot conclusies op de onderzoeksvraag is gekomen.

Het onderzoek begint met het opstellen van de onderzoeksvraag. Wat wil de onderzoeker gaan onderzoeken. De onderzoeksvraag is tot stand gekomen door te kijken naar problemen waar docenten LO tegen aanlopen in het bewegingsonderwijs. Volleybal is een technische sport en daardoor niet gemakkelijk te spelen in de gymles. De onderzoeker is bekend met volleybal en ziet de uitdaging van het toepassen van motorische principes in een leerlijn volleybal voor scholen. Deze kennis kan toegepast worden in de leerlijn. Hiermee is de vraag tot stand gekomen of er de mogelijkheid is om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar.

Vervolgens zijn er deelvragen opgesteld, om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

1. Kan ik een leerlijn opzetten waarin die vanuit de principes van motorisch leren verantwoord kan worden?
2. Wat betekent de leeftijdsfase waarin een kind zich bevindt voor de leerlijn, welke type feedback, of vorm van motorisch leren?
3. Hoe kan de succesbeleving van leerlingen verhoogd worden tijdens het spelen van volleybal?

In het onderzoek wordt een start gemaakt met het zoeken naar betrouwbare literatuur die antwoorden geeft op de verschillende deelvragen:

Er wordt gebruik gemaakt van informatie van Fontys sporthogeschool. De informatie bevindt zich op elo.fontys.nl. Op deze site is informatie te vinden over leeftijdsfasen van leerlingen, betreffende de cognitieve dimensie, de senso- motorische dimensie, de conditioneel- structurele dimensie en de sociaal- emotionele dimensie. Op deze site is ook informatie te vinden over de principes van motorisch leren. Er is gebruik gemaakt van de reader motorisch leren die samengesteld is door de tweedejaars studenten in 2008 van Fontys sporthogeschool.

Deze literatuur wordt doorgelezen en de belangrijkste punten worden verwerkt in het literatuuronderzoek.

In het literatuuronderzoek zijn de manieren van indirect en direct leren verwerkt, die belangrijk zijn voor de leerlijn, manieren die zorgen voor het beste leerresultaat. In het literatuuronderzoek staat verwerkt hoe deze manieren terug te koppelen zijn naar de leerlingen door middel van feedback. In de literatuurstudie staat de theorie die in het onderzoek gebruikt is om te komen tot leerresultaat.

In de literatuurstudie staan ook de leeftijdsfasen van leerlingen verwerkt. Wat kunnen leerlingen in verschillende dimensies tijdens verschillende leeftijden. Met deze theorie is rekening gehouden in de leerlijn. Een doel van de leerlijn is namelijk ook om de leerlingen plezier te laten beleven in het spel.

Na het afronden van de literatuurstudie wordt er opzoek gegaan naar experts op het gebied van volleybal op school. Er wordt een enquête opgesteld voor vakdocenten LO. Deze docenten hebben ervaring op het

gebied van volleybal op school en kunnen mogelijk expertise delen. In deze enquête wordt gevraagd naar ervaringen van docenten met betrekking tot de intensiteit bij volleybal in de gymles, plezier, techniek, volleybal op school, motoriek en de leeftijdsfase waarin de leerlingen zich bevinden. Uit deze vragenlijsten kunnen mogelijke uitgangspunten ontstaan voor de leerlijn. Zijn er punten waar meerdere docenten tegen aan lopen, zijn er punten die vrijwel iedereen hetzelfde ervaart etc. Deze enquête wordt afgenomen bij verschillende vakdocenten op verschillende scholen. Op de Country day school in Costa Rica is er maar één vakdocent. De informatie van deze docent is beperkt, daarom wordt er gevraagd naar de ervaringen van andere vakdocenten op verschillende scholen. Dit leidt tot meerdere ervaringen over volleybal op school, waardoor de onderzoeker resultaten kan vergelijken en hieruit een conclusie kan trekken die kan zorgen voor uitgangspunten voor de leerlijn.

Na het afnemen van de enquête bij de vakdocenten LO, worden de gegevens verzameld en verwerkt tot tabellen die gegevens overzichtelijk maken voor de lezers van dit verslag. Vervolgens worden er vragen opgesteld voor de leerlingen van Country day school. Hoe ervaren deze leerlingen volleybal in de gymles. Dit om antwoord te krijgen op de vraag wat leerlingen van volleybal vinden en hoe de leerlingen volleybal in de gymles ervaren. Deze vragenlijsten worden afgenomen bij de leerlingen 5th/6th grade, 7th grade en bij 9th/10th/11th grade. In deze vragenlijst wordt er gevraagd naar de ervaring van leerlingen op het gebied van volleybal in de gymles. De leerlingen beantwoorden vragen met betrekking tot de intensiteit bij volleybal in de gymles, het plezier dat de leerlingen beleven aan het spelen van volleybal, de technieken die de leerlingen tijdens de gymles geleerd hebben en de leeftijdsfase waarin de leerling zich bevindt. De antwoorden op deze enquête geven aan of het onderzoek door kan gaan, of dat de vraagstelling aangepast moet worden.

De resultaten van deze enquête worden verwerkt in tabellen die inzicht geven in de antwoorden van de leerlingen. De resultaten van de leerlingen worden naast de resultaten van de vakdocenten gelegd.

Veel docenten hebben vragen anders beantwoord dan leerlingen. Leerlingen vinden een les volleybal niet erg intensief op middelbare school, terwijl docenten de les volleybal als intensief ervaren. De leerlingen van de basisschool ervaren veel plezier aan het spelen van volleybal in de gymles, terwijl veel leerlingen van de middelbare school niet veel plezier beleven aan het spelen van volleybal. De vakdocenten van middelbaar onderwijs denken echter dat veel leerlingen plezier beleven aan volleybal in de gymles van de vakdocent.

De resultaten van de vakdocenten en de leerlingen hebben voor tegenstrijdigheden gezorgd. Omdat de leerlingen volleybal anders ervaren als docenten, roept dit de vraag op, of de vragenlijsten betrouwbaar zijn van de vakdocenten en de leerlingen. Uit deze vragenlijsten zijn toch uitgangspunten te halen, omdat veel leerlingen aangeven het moeilijk te vinden om technieken uit te voeren. Technieken moeten op een andere manier aangeleerd worden. Vakdocenten geven ook aan dat het spel vaak moeilijk te spelen is door niveauverschillen met betrekking tot het beheersen van technieken.

Na het vergelijken van de vragenlijsten en het zoeken naar verschillen en overeenkomsten, wordt een start gemaakt met de leerlijn. Op welke manier kan volleybal meer plezier geven aan de leerlingen, hoe kan de intensiteit verhoogd worden en hoe wordt er het beste leerresultaat

geboekt tijdens de gymles. Om dit doel te bereiken, wordt er gebruik gemaakt van de leeftijdsfase waarin een leerling zich bevindt. Wat past bij de leeftijdsfase van de leerling en hoe kan deze leerlingen het meeste plezier/ succes beleven tijdens de gymles. Ook worden er verschillende principes van motorisch leren gebruikt die zorgen voor leerresultaat bij de leerlingen. De principes die gebruikt worden, zijn terug te vinden in de literatuurstudie.

Wanneer de leerlijn compleet is, worden de verschillende activiteiten getest door de leerlingen in de verschillende groepen. De leerlijn wordt getest bij 2nd/3th grade, 4th grade, 5th/6th grade, 7th grade, 8th grade en 9th/10th/11th grade. De activiteiten worden uitgevoerd tijdens twee gymlessen. Na de eerste keer wordt de activiteit geëvalueerd en eventueel aangepast, de activiteit wordt verbeterd. Na het uitvoeren van de activiteiten de eerste les, wordt er een vragenlijst opgesteld voor de leerlingen. Deze vragenlijst heeft als doel, het toetsen van de leerlijn op de doelstellingen, plezier beleven aan het spel en intensief bezig zijn gedurende de les.

Na het uitvoeren van de activiteiten in de tweede les, krijgen de leerlingen de vragenlijst. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar twee doelen van de leerlijn, namelijk het plezier wat de leerlingen hebben tijdens het spel en of de leerlingen actief zijn tijdens het spelen van het spel. Na de les wordt ook mondeling besproken wat de leerlingen van deze activiteiten vonden.

De vragenlijsten worden verwerkt en inzichtelijk gemaakt in de vorm van tabellen. Vanuit de resultaten kunnen eventuele aanpassingen of toevoegingen gedaan worden aan de leerlijn.

Vervolgens worden alle resultaten bediscussieerd. In de discussie worden de resultaten geïnterpreteerd en besproken. Wat betekenen deze resultaten voor het onderzoek. In de discussie komt ook aan bod, hoe goed het onderzoek is verlopen. Er wordt terug geblikt op het onderzoek. Positieve en negatieve punten uit het onderzoek worden besproken en spelen mee in de uiteindelijke conclusie van het onderzoek.

Na de discussie wordt de conclusie geschreven. In de conclusie wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag wordt verantwoord vanuit de subvragen, literatuurstudie en de resultaten. Vervolgens kan een aanbeveling geschreven worden. In de aanbeveling wordt weergegeven wat er een volgende keer beter kan gaan tijdens het onderzoek, of hoe de leerlijn nog verder verbeterd kan worden.

3. Opzet van onderzoek

Dit onderzoek is opgezet, omdat de theorie over motorisch leren nieuw is binnen de opleiding. Dit betekent dat de theorie nog niet toegepast wordt in de leerlijn voor volleybal.

Daarom onderzoek ik de mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar.

Omdat ik wil weten of er een manier is om het volleybalspel op scholen intensiever en aantrekkelijker te maken, waardoor leerlingen meer bewegen en motorisch leren tijdens een volleyballes en meer plezier beleven aan het spel.

Ten einde toe te werken naar een nieuwe uitgewerkte leerlijn volleybal die verantwoordt kan worden vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet ervoor zorgen dat het spel voor de leerlingen van het Basisonderwijs en het Voortgezet onderwijs intensiever wordt en het volleybalspel voor zowel docenten als leerlingen aantrekkelijker maakt.

Zodat er een nieuwe leerlijn ontstaat die toegepast kan worden in gymlessen in het basisonderwijs en in het middelbaar onderwijs. Deze leerlijn moet er voor zorgen dat leerlingen in de leeftijd van 7 - 18 het spel intensiever spelen en het spel aantrekkelijker vinden.

In dit hoofdstuk verantwoordt de onderzoeker gemaakte keuzes voor enquêtes en oefenstof.

3.1 Verantwoording onderzoeksinstrument enquête vakdocenten

Er is gekozen om collega's uit het vak LO te vragen hoe deze docenten denken over volleybal tijdens de gymles. De afstudeerstage vindt plaats in Costa Rica op de Country day school. Op deze school is één vakdocent aanwezig. Daarom is er gekozen om ook Nederlandse vakdocenten om ervaringen en expertise met betrekking tot volleybal in de gymles te vragen. Er is een enquête opgesteld, omdat er geen mogelijkheid is om de mensen op te zoeken om vragen te stellen. De vragenlijst wordt naar vijf docenten LO verstuurd. Vijf docenten is voldoende, omdat via deze vragenlijst informatie ingewonnen kan worden over ervaringen van docenten LO met volleybal in de gymles. Tegen welke problemen lopen de vakdocenten aan en hebben de vakdocenten eventueel tips. Het is een verkennende vragenlijst. Er is gekozen voor een aantal open vragen en voor een aantal gesloten vragen. Voor open vragen is gekozen om meer kwalitatieve gegevens te verzamelen. De docenten krijgen hierdoor de mogelijkheid om ervaringen te delen.

De eerste vraag die de vakdocenten gesteld wordt is of volleybal deel uitmaakt van het vakwerkplan van de school waar de docenten lesgeven. Wanneer volleybal geen deel uit maakt van het vakwerkplan, hoeft de docent de enquête niet verder in te vullen.

De tweede vraag is waarom scholen volleybal aanbieden tijdens de gymles? De vraag wordt gesteld als een open vraag, zodat de vakdocenten een eigen mening kunnen geven. Waardoor er eventuele uitgangspunten of doelen voor de leerlijn opgesteld kunnen worden.

Het doel van dit onderzoek is om de lessen intensief en aantrekkelijk te maken voor de leerlingen. De intensiteit van een gymles wordt bepaald door de docent en de activiteit die de docent kiest. Vinden vakdocenten volleybal een sport vindt met een hoge bewegingsintensiteit in de gymles. De docent kan antwoorden met de schaal 1 op 5, 5 is heel intensief, 1 is helemaal niet intensief. De vervolgvraag, of de les volleybal geïntensiveerd kan worden, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit. De docent kan alleen antwoorden met 'ja, de les kan geïntensiveerd worden zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit' of 'nee' de les kan niet geïntensiveerd worden zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit. De vraag geeft antwoord op de vergelijking tussen intensiteit en kwaliteit volgens de vakdocenten.

De volgende vraag die gesteld wordt aan de docenten 'hoe' een les volleybal geïntensiveerd kan worden en toch de kwaliteit kan behouden in de gymles. Deze vraag wordt gesteld als een open vraag. De docent kan hierdoor meerdere antwoorden geven die deel uit kunnen maken van de leerlijn.

Vervolgens wordt aan de docenten gevraagd een lessenreeks weer te geven. De kennis van de docent kan een toevoeging zijn voor de leerlijn en inzicht geven in de manier waarop vakdocenten volleybal aanbieden aan de leerlingen. De volgende vraag is wat de doelstelling is voor de lessenreeks. Welke doelstellingen worden gebruikt voor welke leeftijdsgroep voor een les volleybal in het onderwijs. En wat draagt de oefenstof van de docenten bij aan deze doelstelling.

Vervolgens wordt er aan de docent gevraagd tegen welke problemen de docenten aanlopen tijdens de les volleybal. Lopen de vakdocenten tegen dezelfde problemen aan, of verschilt dit sterk per docent. Welke problemen kunnen in de nieuwe leerlijn verbeterd worden. Ook deze vraag

is weer een open vraag, zodat de vakdocenten de eigen ervaring op schrijven.

Na deze vraag, wordt gevraagd hoe er gedifferentieerd kan worden tijdens de les volleybal. Deze antwoorden kunnen interessant zijn voor de leerlijn, omdat deze antwoorden eventueel toegepast kunnen worden in de leerlijn.

Wat vindt de vakdocent van het aanbieden van volleybal in de gymles. Deze vraag kan antwoord geven op de vraag of docenten het moeilijk of minder leuk vinden om volleybal aan te bieden op school.

En of de docent tevreden is met de manier waarop volleybal aangeboden wordt op de school.

Het belangrijkste in de gymles is waarschijnlijk dat leerlingen plezier beleven aan het spel dat de leerlingen spelen. De vraag wat een mogelijke oplossing is, geeft een eventuele bijdrage aan de leerlijn als het antwoord goed verantwoord kan worden.

De laatste vraag die gesteld wordt, is de vraag of de docent manieren weet om de leerlingen meer succes te laten beleven tijdens het volleybalspel. De manieren die docenten op papier zetten kunnen van belang zijn voor de leerlijn.

3.2 Verantwoording enquête nulmeting leerlingen

Er wordt een nulmeting afgenomen bij de leerlingen van de Country day school te Brasilito. De enquête wordt bij de leerlingen afgenomen, zodat de leerlingen eventuele uitgangspunten voor het starten van de leerlijn kunnen geven. De leerlingen kunnen de enquête anoniem invullen als de leerlingen dit willen. Er is gekozen voor veel gesloten vragen, zodat het gemakkelijk meetbaar blijft en gemakkelijker in te vullen is voor de leerlingen. De enquête wordt afgenomen bij de leerlingen vanaf 5th grade tot en met 11th grade. Er is gekozen voor deze groepen, omdat er zo een compleet beeld ontstaat van de ervaringen die leerlingen hebben met volleybal in de verschillende groepen.

In deze enquête wordt naar de leeftijd van de leerlingen gevraagd. Deze vraag geeft weer in welke ontwikkelingsfase de leerling zich bevindt. En geeft de verdere enquête antwoord op de vraag wat dit voor de leerlijn kan betekenen.

Bij vraag twee worden de leerlingen gevraagd aan te geven of er elk jaar volleybal gespeeld wordt in de gymles. Wanneer de leerlingen nog geen volleybal gespeeld hebben in de gymles, kunnen de leerlingen de enquête niet verder invullen.

De volgende vraag is of de leerlingen plezier beleven aan het spelen van volleybal in de gymles. De leerlingen kunnen hier alleen met 'ja' of 'nee' antwoorden. De beleving van de kinderen in de volleyballes is belangrijk voor het onderzoek. Wanneer alle leerlingen tevreden zijn met de manier waarop volleybal aangeboden wordt in de les, is er geen reden tot verandering. Vervolgens wordt de leerling gevraagd naar de reden. De reden waarom de leerlingen het wel of niet leuk vinden, kan een belangrijk uitgangspunt zijn voor de nieuwe leerlijn.

Wat denkt een leerling dat volleybal leuker maakt. De leerlingen kunnen met ideeën komen om de leerlijn te verbeteren.

Er is gekozen voor deze antwoord opties, zodat er een duidelijk beeld ontstaat of leerlingen het leuk vinden om volleybal te spelen in de gymles en wat de reden daarvoor is. Deze vragen geven mogelijk antwoord of een toevoeging op de doelstelling om leerlingen plezier te laten beleven aan de gymles.

De intensiteit in de les volleybal is van belang voor het onderzoek, omdat het behalen van een hoge intensiteit een doelstelling is voor de leerlijn. Hoe ervaren kinderen de intensiteit in de les volleybal. En waarom ervaren de leerlingen dit zo. Dit wordt als een open vraag gesteld, omdat iedere leerling anders is en dus iedere leerling een verschillend antwoord kan geven op deze vraag.

Wanneer leerlingen ieder jaar volleybal spelen in de gymles betekent dit dat de leerlingen ieder jaar zouden moeten groeien.

Wat de leerlingen de afgelopen jaren geleerd hebben tijdens de les is belangrijk voor de ontwikkeling per leerjaar. Wat vonden de leerlingen daarvan en wat zouden de leerlingen graag leren? Dit wordt gesteld in de volgende drie vragen van de enquête.

De laatste vraag van de enquête is of de leerlingen een idee hebben om volleybal in de gymles leuker te maken. Ideeën van de leerlingen kunnen leiden tot ideeën voor de leerlijn.

3.3 Verantwoording eindmeting leerlingen

Begin april hebben de leerlingen een enquête ingevuld over de ervaringen met volleybal op school. De leerlingen hebben ervaringen met volleybal op school weergegeven. Uit deze enquête bleek, dat veel leerlingen van de basisschool volleybal een leuke sport vinden. Naarmate leerlingen ouder worden en naar het middelbaar onderwijs gaan verandert deze mening, minder leerlingen vinden volleybal een leuke sport in de gymles. Naar aanleiding van deze enquête zijn er nieuwe activiteiten ontwikkeld. Deze activiteiten zijn tweemaal uitgevoerd door de leerlingen. Na de eerste keer werden er wat aanpassingen gedaan, zodat de activiteit uitdagender of intensiever werd. Na de tweede keer kregen de leerlingen de enquête waar de leerlingen hun mening konden geven over de activiteiten.

De enquête is afgenomen bij de verschillende doelgroepen. Bij iedere doelgroep zijn dezelfde vragen gesteld. Allereerst de vraag of de leerling het leuk vond om deze activiteit te spelen. Deze vraag geeft antwoord op één van de doelstellingen van de leerlijn, dat is namelijk plezier beleven aan het volleybal spel.

De vraag of de leerlingen actief bezig zijn geweest tijdens de activiteit is ook bij iedere activiteit gesteld. Deze vraag geeft namelijk antwoord op de tweede doelstelling van de leerlijn, dat leerlingen actief bezig zijn tijdens de les volleybal.

Was de activiteit anders dan de manier waarop er normaal volleybal gespeeld wordt tijdens de gymles. Is deze activiteit vernieuwend genoeg om er een ander aantrekkelijker spel van te maken.

Ook worden er vragen gesteld over de inhoud en de moeilijkheidsgraad van de activiteit. Hiermee wordt antwoord gegeven op de vraag of de juiste activiteiten bij de juiste doelgroepen aangeboden wordt. Wanneer een activiteit te moeilijk is, is de activiteit waarschijnlijk niet geschikt voor deze doelgroep.

Aan het einde van deze enquête kunnen de leerlingen aangeven wat er voor de volgende keer beter kan en wat de leerlingen erg goed vonden.

3.4 Verantwoording leerlijn

In deze leerlijn wordt volleybal spelenderwijs met veel na- acties aangeboden. De verschillende activiteiten zijn gebaseerd op ervaringen van vakdocenten, op de principes van motorisch leren en op de ontwikkelingsfase waarin een leerling zich bevindt. De principes van motorisch leren en de ontwikkelingsfase worden verder toegelicht in de literatuurstudie. De gebruikte ervaringen en tips van docenten staan hieronder weergegeven.

1. Doelstellingen aanpassen voor elk niveau, zodat alle leerlingen succes kunnen beleven.
2. Werken met gelijke groepen wat niveau betreft. Iedereen leert op eigen niveau.
3. Met verschillende ballen spelen, verschillende ballen geven verschillende beleving en intensiteit.
4. Verschillende opdrachten geven tijdens de wedstrijdvorm. Iedereen beleeft succes op eigen niveau.
5. Door middel van individuele aanwijzingen. Iedereen leert op eigen niveau en beleefd succes op eigen niveau.
6. Kinderen de keuze geven: of vangen en gooien, of met een volleybaltechniek over het net heen gooien. Differentiëren in niveau, zorgt voor succesbeleving.
7. Maak gebruik van na- acties, dit verhoogt de intensiteit.
8. Laat de leerlingen 'game-like' spelen. Plezierbeleving

Nog een doel van dit onderzoek is de mogelijkheden onderzoeken om de leerresultaten te verbeteren van de leerlingen tijdens de volleyballes op school. Door het toepassen van de principes van motorisch leren wordt getracht dit doel te bereiken. De principes zullen per activiteit verantwoord worden. De activiteiten beginnen gemakkelijk en worden langzaam uitgebouwd naar het volleybalspel. De activiteiten sluiten op elkaar aan, maar binnen iedere activiteit zijn er verschillende instapmogelijkheden. Voor iedere activiteit zijn doelstellingen gemaakt die gebaseerd zijn op de ontwikkelingsfase waarin een leerling zich bevindt. Alle activiteiten zijn er op gericht om een zo hoog mogelijk leerresultaat te behalen. Leerresultaat is op verschillende manieren te bereiken. Wanneer de activiteit slechts eenmalig uitgevoerd wordt, zal het leerresultaat laag zijn. De activiteit moet dus meerdere malen met eventuele uitbouwmogelijkheden uitgevoerd worden. De uitbouwmogelijkheden kunnen alleen toegepast worden als de groep daar aan toe is. Wanneer het basisspel goed loopt, kan daarmee begonnen worden.

De leerlingen van de basisschool gaan iedere les in een drie hoekenles werken. Er wordt voor een drie hoekenles gekozen, omdat de spanningsboog van leerlingen in deze leeftijd vaak laag is. Wanneer er in drie hoeken gewerkt wordt, worden de leerlingen voldoende uitgedaagd op verschillende ontwikkelingsthema's.

De volgende vormen van indirect leren worden toegepast in alle activiteiten;

Dwangstellingen

Tijdens geen van de activiteiten wordt er gebruik gemaakt van een net. Bij alle vijf de activiteiten wordt er gebruik gemaakt van twee koorden. Deze koorden zorgen voor een dwangstelling. Deze koorden zijn voor de pass een belangrijke dwangstelling. De hoogte van de koorden is voor iedere groep anders. In principe hangt het onderste koord 15cm. hoger dan de gemiddelde leerling. Het bovenste koord hangt 85cm. hoger. Deze dwangstelling zorgt ervoor dat de leerlingen de pass naar voren en omhoog brengen. De leerling krijgt re- afferente feedback die gekoppeld wordt naar de zelflerende loop bij goed en bij slecht resultaat. Wanneer de bal niet door de koorden gegooid wordt, zal de zelflerende loop de beweging bij stellen. De hoogte van de koorden is echter bepalend voor de doelstelling in de les. Het spel kan versneld en vertraagd worden door de koorden. Bij het oefenen van de bovenhandse techniek is ook raadzaam het bovenste koord 50cm lager te hangen. Voor het bovenhands spelen is de dwangstelling om over het net te spelen. De bal moet omhoog en naar voren.

Metafoor

Er wordt gebruikt gemaakt van metaforen voor de onderhandse techniek en voor de bovenhandse techniek. Door gebruik te maken van een metafoor, kan een leerling een voorstelling van de beweging maken. Door de metafoor krijgt de leerling zowel visueel als auditief een beeld van de beweging. De leerlingen worden dus aangesproken op twee gebieden, wat voor extra prikkels zorgt. Er wordt gebruik gemaakt van de volgende metaforen.

- Maak 'een plankje' met je armen.
- Gooi een zware emmer met modder naar voren
- Kommetje
- Driehoekje

Blocked versus random practise

Over de alle activiteiten wordt blocked versus random practise toegepast. Een techniek wordt aangeboden in een basisoefening. Wanneer de leerlingen de beweging beheersen wordt de techniek op verschillende manieren aangeboden, waardoor een leerling de techniek uiteindelijk in verschillende situaties toe kan passen.

Bijvoorbeeld met mikken op plaatsen. Wanneer dit lukt, zit de beweging in het motorische systeem en zijn de leerlingen in de autonome fase beland. Hierdoor zal de beweging beter blijven hangen in het motorische systeem.

Feedbackstrategieën

Een docent moet bewust kiezen voor de feedbacktool die gebruikt wordt. Feedback kan het leerproces zodanig beïnvloeden dat de zelflerende loop wordt verminderd. Wanneer een docent de juiste feedbacktool kiest, blijft de zelflerende loop in gang en leert de leerling sneller. De feedback die een docent moet geven is afhankelijk van het stadium waarin de leerling zich bevindt.

Het cognitieve stadium, het is belangrijk dat een leerling de beweging goed aanleert. Wanneer een leerling de beweging niet correct uitvoert, leert de leerling een eigen beweging. Dit geeft niet het gewenste resultaat en kan zelfs leiden tot blessures. Een docent moet bijsturen waar nodig. Gebruik daarom fading frequency feedback. Leer de beweging

goed aan en laat daarna de leerling de beweging uitvinden. Hierdoor blijft de zelflerende loop actief.

In het associatieve stadium, kan een docent kiezen voor gemiddelde feedback, summatieve feedback of bandbreedte feedback. Wanneer een leerling in het begin van de associatieve fase zit kan feedback op de uitvoering van de beweging nog erg nuttig zijn. De docent kan ook kiezen om feedback te geven op het resultaat, dat kan wanneer de leerling verder is in dit stadium. Bandbreedte feedback kan toegepast worden wanneer een leerling tegen de autonome fase aanzit. De docent hoeft dan niet meer veel te corrigeren, alleen wanneer de leerling de beweging erg slecht uitvoert.

In het autonome stadium kan een docent zelfselecterende feedback toepassen. De leerlingen komen dan zelf met vragen over de uitvoering of over het resultaat van de beweging.

Het vernieuwende aan de leerlijn is dat er niet gestart wordt met techniek oefeningen in het middelbaar onderwijs. Op de basisschool wordt er vaak niet veel tijd besteedt aan volleybal op school. Binnen deze leerlijn worden door middel van dwangstellingen en metaforen de bewegingen aangeleerd. Deze grondvormen van bewegen worden uit gebouwd naar discipline technieken door differentieel en observerend leren. Deze vormen worden begeleid door feedbackstrategieën die horen bij het stadium waarin een leerling zich bevindt. Op deze manier wordt de zelflerende loop in stand gehouden, waardoor het leerresultaat toe neemt.

Activiteit 1

Ontwikkelingsfase	Stadium van Motorisch leren	Motorische doelen	Vormen van indirect leren	Feedbackstrategie
Pre- operationele fase	Cognitieve stadium	Time to contact verbeteren	Dwangstellingen Differentieel leren	Fading frequency feedback
		Grondvormen van bewegen uit bouwen	Metaforen Dwangstellingen Differentieel leren Observerend leren	Fading frequency feedback
		Oog- hand coördinatie	Dwangstellingen	Fading frequency feedback

De leerlingen bevinden zich in de pre- operationele fase. Er is gekozen voor deze vorm van spelen, zodat de leerlingen veel en veelzijdig kunnen bewegen. Voornamelijk door de na- acties die steeds aangepast of toegevoegd kunnen worden. Door deze na- acties kunnen meerdere grondvormen van bewegen uitgebouwd worden. Bij de activiteit gaat het voornamelijk om vangen en gooien. De na- acties zorgen voor intensiteit en verschillende vormen van bewegen.

Deze ontwikkelingsfase geeft aan dat leerlingen nog vaak parallel aan elkaar spelen. In deze vorm gaan de leerlingen samen werken en samen spelen. De leerlingen gaan tellen hoeveel ballen er in tweetallen overgegooid kunnen worden. Op het format van activiteit één staan de regels/uitbouwmogelijkheden weergegeven. Door deze uitbouwmogelijkheden kan er ook gedifferentieerd worden. Er kan een pylon gebruikt worden om te differentiëren in afstand, zo leert iedere leerling op eigen niveau. De vanggooi beweging kan toegepast worden, dit geeft een transfer naar de onderhandse techniek. De leerlingen kunnen tegen elkaar gaan spelen. Nu leert de leerling kennis maken met de essentie van volleybal. Namelijk de bal bij de tegenstander op de grond krijgen, maar de bal in eigen vak niet op de grond laten vallen. Om het spel te versnellen kunnen leerlingen ook nog door de koorden gooien in plaats van over de koorden heen of een harde of juist een lichtere bal gebruiken. Door verschillende ballen te gebruiken, ontwikkelt een leerling time to contact.

Vormen van indirect leren om de doelen te behalen.

Er wordt gebruik gemaakt van een learning en een expert model. De docent doet de beweging voor. Vervolgens laat een leerling die de beweging redelijk beheerst de beweging zien. De andere leerlingen kunnen hierdoor de beweging visueel opnemen. Er wordt ook gedifferentieerd in niveau, omdat er gewerkt wordt met de spelvorm move- up, move- down. Deze spelvorm zorgt ervoor dat leerlingen op niveau spelen. Na twee minuten gaan de winnaars een veldje naar links en de verliezers een plekje naar rechts. Zo spelen leerlingen op niveau met elkaar.

Activiteit 2

Ontwikkelingsfase	Stadium van Motorisch leren	Motorische doelen	Vormen van indirect leren	Feedbackstrategie
concreet-operationele fase	Cognitieve stadium	Time to contact verbeteren	Dwangstellingen Differentieel leren	Fading frequency feedback
		Van grove motorische bewegingen naar fijnere motorische bewegingen	Metaforen Dwangstellingen Differentieel leren Observerend leren	Fading frequency feedback

De leerlingen bevinden zich in de concreet- operationele fase. Dit houdt in dat de leerlingen al meer in de realiteit komen. Een leerling kan bedenken wat het gevolg van een actie is. Dit is iets wat de docent ook moet stimuleren. De spanningsboog van de leerlingen in deze fase is hoger dan in de vorige fase, dus laat de leerlingen nadenken over wat er gebeurt wanneer er een actie gemaakt wordt. Binnen deze vorm gaan de leerlingen veel en veelzijdig bewegen omdat er veel gedifferentieerd wordt met de vorm en met verschillende na- acties. Dit zorgt voor succesbeleving en een hogere intensiteit.

Het verbeteren van time to contact wordt getracht te behalen door verschillende vormen van indirect leren te gebruiken. De dwangstellingen die gebruikt worden zijn de koorden en het veld. Wanneer er over het hoogste koord gegooid wordt, heeft een leerling meer tijd om de bal te vangen, wanneer een leerling door de koorden gooit gaat het spel sneller. Een docent kan hierin differentiëren. Dus door differentiatie in de dwangstellingen wordt time to contact verbeterd. De leerling krijgt re- afferente feedback van de koorden, waardoor het lichaam zich aan moet passen.

Verschillende vormen om te differentiëren zijn: dat de leerlingen die de vanggooi beweging goed beheersen de bal al passen en opvangen. Een pylon gebruiken om met afstand te differentiëren. Geef de leerling zelf de keuze. Geef aan dat deze keuze er is. Hang de koorden lager of hoger, snelheid en het verbeteren van time to contact. Gebruik stippen op de vloer, zodat leerlingen moeten mikken. Wederom krijgen leerlingen zelf de keuze om hierop te mikken of niet. Het kan al moeilijk genoeg zijn om alleen door de koorden te gooien. Werk op eigen niveau. Er kunnen meerdere na- acties plaatsvinden. Al deze vormen worden aangeboden om de zelflerende loop op gang te houden. Het doel is om de leerlingen te begeleiden in het leerproces. Het doel van deze begeleiding is om een hoog leerresultaat te behalen door taak, organisme en omgeving zo veel mogelijk aan elkaar te koppelen, zodat er overlap is.

Activiteit 7

Ontwikkelingsfase	Stadium van Motorisch leren	Motorische doelen	Vormen van indirect leren	Feedbackstrategie
Formeel-operationele fase	Autonome stadium	Toepassen van de aangeleerde techniek	Dwangstellingen Differentieel leren	Zelfselecterende feedback

Bij activiteit zeven zijn de leerlingen beland in het formeel- operationele stadium. De leerlingen gaan de uitgevoerde beweging in een wedstrijdvorm toepassen. De leerlingen ontwikkelen tactisch inzicht tijdens deze ontwikkelingsfase. Er wordt nu tegen elkaar gespeeld. De leerlingen kennen de beweging en gaan deze in praktijk brengen.

Er kan gedifferentieerd worden in veldgrootte, koordhoogte, rennen om pylonen, het gebruik van verschillende ballen en het toevoegen van stippen. Wanneer het veld vergroot wordt, komen er meer scoringskansen. Door de koorden hoger of lager te hangen kan de snelheid van het spel verhoogd worden. Rennen om de pylonen zorgt voor hogere intensiteit. Verschillende ballen zorgen ook voor snelheid in het spel.

Doordat er twee velden zijn wordt er ook gedifferentieerd in niveau. De leerlingen met een hoger niveau krijgen moeilijkere tegenstanders en andersom met het lagere niveau. Iedereen leert dus op eigen niveau, waardoor de overlap tussen taak, organisme en omgeving hoog is. De leerlingen mogen alleen de vanggooi beweging toepassen, waardoor het gemakkelijk blijft. De oefening wordt aangeboden in wedstrijdvorm, zodat de leerlingen de techniek toe kunnen passen in verschillende situaties. Dit zorgt voor instandhouding van de zelflerende loop.

Activiteit 9

Ontwikkelingsfase	Stadium van Motorisch leren	Motorische doelen	Vormen van indirect leren	Feedbackstrategie
Formeel-operationele fase	Associatief	Van volleybaleigen bewegingen naar discipline technieken	Dwangstellingen Differentieel leren Observerend leren	Summatieve feedback
		Tactisch inzicht verbeteren		

De leerlingen zitten in de formeel- operationele fase. Leerlingen kunnen gedachtegangen van anderen beredeneren en begrijpen. Er vindt een koppeling plaats tussen gedachte en gedrag. Dit betekent dat leerlingen elkaar kunnen helpen, samenwerken en zich verplaatsen in een ander. Het basisspel kan uitgebreid worden. Bij deze activiteit kan wederom op verschillende niveaus ingestapt worden. Wanneer leerlingen een goede basis hebben, kan er begonnen worden met discipline technieken. Wanneer er nog geen basis is, wordt er begonnen met vanggooi en stootbeweging. De mikpunten op de grond kunnen opgezocht worden door leerlingen die wat verder zijn. Wanneer een leerling door de koorden gooien of passen nog moeilijk vindt, zal deze leerling niet gaan mikken op de stippen. Wanneer een leerling al wat verder is, kan de leerling op de stippen mikken. Zo wordt er gedifferentieerd binnen de activiteit. Meerdere mogelijkheden om te differentiëren

- meer of minder mikpunten, uitdaging of speelbaarheid verhogen.
- Na gespeelde bal een willekeurige lijn aantikken
- Na gespeelde bal de lijn aan tikken die het verste weg is
- Na iedere gespeelde bal een duik of bloksprong maken.
- Handicaps toevoegen. Bijvoorbeeld dat één team dat aan het winnen is meerdere stippen op de vloer krijgt.
- Spelen met de onderhandse techniek
- Spelen met de bovenhandse techniek
- Naar drie keer spelen toe werken

De docent zorgt altijd voor een plaatje van het learning model of expert model. Zo kunnen de leerlingen visueel geprikkeld worden tot het uitvoeren van de beweging.

Activiteit 10

Ontwikkelingsfase	Stadium van Motorisch leren	Motorische doelen	Vormen van indirect leren	Feedbackstrategie
Formeel-operationele fase	Associatief/autonoom	Bovenhandse techniek verbeteren	Dwangstellingen Differentieel leren Observerend leren	Bandbreedte feedback
		Mikken op een doel verbeteren	Observerend leren Differentieel leren Dwangstellingen	
		Naar het volleybalspel toewerken		

De leerlingen bevinden zich wederom in de formeel- operationele fase, wat betekent dat het spel uit gebouwd kan worden. Er kunnen nieuwe regels toegevoegd worden en eventueel kunnen technieken uit gebouwd worden. Tijdens deze activiteit kan er op verschillende niveaus ingestapt worden.

Bij deze activiteit is er een nieuwe dwangstelling toegevoegd, namelijk de korf. De korf staat aan de linkerzijde van het net. De bal komt in de korf terecht wanneer er een goede set-up gegeven wordt. De set-up moet vanaf een stip genomen worden, zo kan de leerling zelf bepalen vanaf welke afstand de leerling wil set- uppen. Bij deze activiteit moeten de leerlingen drie keer spelen, om de extra punten in de korf te behalen.

Manieren van differentiëren:

- De hoogte van de korven, zorgt voor dwangstelling in de set- up
- De hoogte van de koorden en de ruimte tussen de koorden, vertragen en versnellen van het spel
- Het aantal stippen, teams op niveau laten spelen
- De grootte van de korf, gemakkelijker of moeilijker maken.
- Soort bal, lichte of zware bal.
- De veldgrootte, scoringskansen vergroten

3.5 Uitvoering van het onderzoek

Wanneer:	Wat:	Omstandigheden:
13-04 '10	Probleemstelling formuleren	
16-04 '10	Start literatuurstudie	
25-04 '10	Starten enquête docenten	
30-04 '10	Starten enquête nulmeting leerlingen.	
05-05 '10	Inlevermoment tussenproduct A, B & C	
08-05 '10	Opsturen enquête docenten	
10-05 '10	Afnemen nulmeting leerlingen 7th grade	
11-05 '10	Afnemen nulmeting leerlingen 5th/6th grade, 8th grade en 9th/10th/11th grade	
11-05 '10	Verwerken resultaten leerlingen	
15-05 '10	Verwerken resultaten docenten	
16-05 '10	Resultaten vergelijken docenten en leerlingen.	
17-05 '10	Start maken opzetten van de leerlijn	
20-05 '10	Vragenlijst opstellen voor de eindmeting	
21-05 '10	Uitvoeren van activiteiten voor 2nd/3th grade, 4th grade en 7th grade.	
22-05 '10	Evalueren van de lessen en aanpassingen toevoegen	
24-05 '10	Uitvoeren van de activiteit met aanpassingen voor de tweede keer bij 2nd/3th grade, 4th grade en 7th grade.	
24-05 '10	Eindmeting afnemen bij deze groepen.	
24-05 '10	Resultaten van de eindmeting verwerking in tabellen.	
25-05 '10	Voor de eerste keer uitvoeren van de verschillende activiteiten bij 5th/6th grade, 8th grade en 9th/10th/11th grade.	
25-05 '10	Evalueren van de lessen en aanpassingen toevoegen voor de tweede les	
27-05 '10	Uitvoeren van de tweede les volleybal voor 5th/6th grade, 8th grade en 9th/10th/11th grade.	
27-05 '10	Afnemen van de eindmeting bij de leerlingen van de verschillende groepen	
27-05 '10	Resultaten van de eindmeting	

	verwerken in tabellen.	
27-05 '10	Start maken met hoofdstuk resultaat.	
28-05 '10	Resultaten op papier zetten	
30-05 '10	Resultaten analyseren	
31-05 '10	Literatuurstudie aanpassen	
06-06 '10	Start maken met discussie	
07-06 '10	Start maken met conclusie	
10-06 '10	Aanbeveling schrijven	
11-06 '10	Rapport samenstellen	
12-06 '10	Verslag doorlopen	
14-06 '10	Inlevermoment concept versie	
12-07 '10	Inlevermoment eindversie	

4. Resultaten

4.1 Resultaten vakdocenten

De vakdocenten die de enquête ingevuld hebben, hebben allemaal ervaring met het geven van volleybal tijdens de les LO.

De tweede vraag die gesteld werd, hoeveel lessen volleybal worden er aangeboden per leerjaar aan de leerlingen bij u op school? In figuur 4.1 is te zien hoeveel lesuren er per school aan volleybal besteedt wordt. Gemiddeld genomen worden er acht lesuren per jaar aan volleybal besteedt.

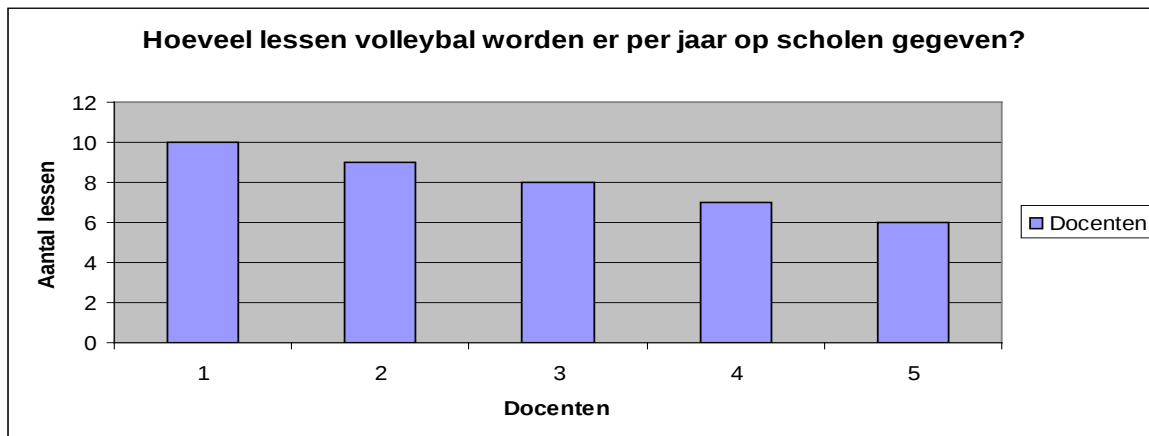

Fig. 4.1.

De docenten geven vervolgens aan dat de leerlingen gemiddeld of boven gemiddeld actief zijn gedurende de les volleybal.

De docenten hebben op een schaal van 1 - 5 aangegeven of volleybal intensief was bij de docenten in de les. Twee docenten antwoordde met 3, wat betekend dat de les gemiddeld intensief is. Één docent antwoord met drie en een half en twee docenten antwoordde met vier, wat betekent dat de les meer dan gemiddeld intensief is voor de leerlingen.

De volgende vraag die aan de docenten gesteld wordt, is of dat volleybal geïntensiveerd kan worden, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit. Alle docenten hebben met 'ja' geantwoord. De vervolgvraag is, hoe kan de les volleybal geïntensiveerd worden?

Op deze vraag zijn verschillende antwoorden gekomen:

- Zet spelvormen in waarbij minder leerlingen nodig zijn, de leerling wordt hierdoor gedwongen actief mee te doen in de spelvorm. Wanneer de teams groot zijn, gaan een aantal leerling zich vaak verstoppen.
- Biedt circulatievolleybal aan waarbij er alleen maar gegooid en gevangen mag worden. Door in het begin geen volleybaltechnieken te gebruiken, wordt de intensiteit verhoogd.
- Pas Coach orientated drills in oefeningen toe. De leerlingen gaan elkaar hierbij tips geven. Laat leerlingen 'game- like' leren.
- Één docent geeft aan niet zo veel zicht te hebben op volleybal.
- Maak veelvuldig gebruik van na-acties in verschillende volleybalsituaties. Beginnend met lijnbal tot 4x4 spel met vangen. Kwaliteit behouden door iedere leerling veel balcontacten te laten maken. Het doel van de volleyballes moet zijn om de leerlingen de essentie van het spel te leren begrijpen en te kunnen spelen. Dat betekent dat de leerlingen de bal van de grond houden en proberen de bal bij de tegenstander op de grond te krijgen.

De vraag die aan de docenten wordt gesteld, is om aan te geven hoe een lessenreeks volleybal eruit ziet in de gymles.

Opvallend is dat alle docenten beginnen met het aanleren van de bovenhandse techniek. Binnen alle lessenreeksen komen de bovenhandse en de onderhandse technieken terug. Deze technieken worden vaak aangeleerd in techniekoefeningen. Vervolgens wordt er een spelvorm gespeeld. Circulatievolleybal, toernooivormen, lijnbal en king of the court zijn de verschillende spelvormen.

De doelstellingen die de docenten aangeven te hebben bij de lessenreeks zijn:

Spelvreugde en het leren van de techniek, het beter positioneren ten opzichte van de bal, Actief bezig zijn en kennis maken met volleybal

Bij vraag 9, wordt gevraagd tegen welke problemen vakdocenten aan lopen tijdens de les volleybal.

Docenten geven aan dat het een moeilijk spel is, doordat er veel techniek bij komt kijken. Het verschil in niveau van leerlingen is vaak groot en het in teams spelen kan er voor zorgen dat de leerlingen die al goed kunnen spelen alleen maar de bal krijgen.

De vakdocenten geven verschillende manieren om te differentiëren binnen de gymles bij vraag 10.

9. Doelstellingen aanpassen voor elk niveau
10. Hulpmiddelen gebruiken zoals plankje
11. Werken met gelijke groepen wat niveau betreft.
12. Het toepassen van de mogelijkheid om de bal op te vangen i.p.v. ineens te spelen.
13. Op niveau. Bijvoorbeeld door middel van move-up/move down te spelen
14. Met verschillende ballen spelen
15. Verschillende opdrachten geven tijdens de wedstrijdvorm
16. Jongens en meisjes apart
17. Door middel van individuele aanwijzingen
18. extra opdrachten voor mensen die het al goed kunnen
19. Kinderen de keuze geven: of vangen en gooien, of met een volleybaltechniek over het net heen gooien

20. De betere leerlingen bij elkaar zetten en ze een extra opdracht geven, bijvoorbeeld rennen naar de achterlijn als je de bal gegooit hebt

Alle docenten vinden het leuk om volleybal op school aan te bieden. Alleen techniek is een voorwaarde voor het spel en hoe beter de leerlingen de techniek beheersen, hoe leuker het spel wordt.

De docenten zijn tevreden met de manier waarop volleybal bij hun op school aangeboden wordt, alleen zou er meer naar het spel gekeken kunnen worden op één school, omdat het vaak erg toegespitst is op techniek. Een andere docent wil de intensiteit verhogen gedurende de lessen.

De vakdocenten geven aan dat leerlingen in de gymles op school veel plezier beleven aan het spelen van volleybal in de gymles. Drie docenten geven aan dat 75-100% van de leerlingen plezier beleeft aan het spelen van het spel. Twee docenten geven aan dat 50-75% plezier beleeft aan het spelen van volleybal tijdens de gymles.

De vraag hoe leerlingen meer succes kunnen beleven gedurende de lessenreeks volleybal.

1. Succesbeleving ervaren
2. Het aantal lessen verhogen
3. Meer verschillende vormen van circulatievolleybal toepassen
4. Differentiëren

4.2 Resultaten nulmeting leerlingen

Er wordt een nulmeting gehouden onder de leerlingen van de Country day school. De reden voor deze nulmeting is de vraag of de leerlingen plezier beleven aan volleybal in de gymles. En de vraag of de leerlingen vinden dat er actief gewerkt wordt tijdens deze lessen. Wat wordt er geleerd tijdens de gymlessen en hebben de leerlingen ideeën om de volleybal lessen te verbeteren.

In figuur 4.2 staat weergegeven dat alle leerlingen volleybal tijdens de

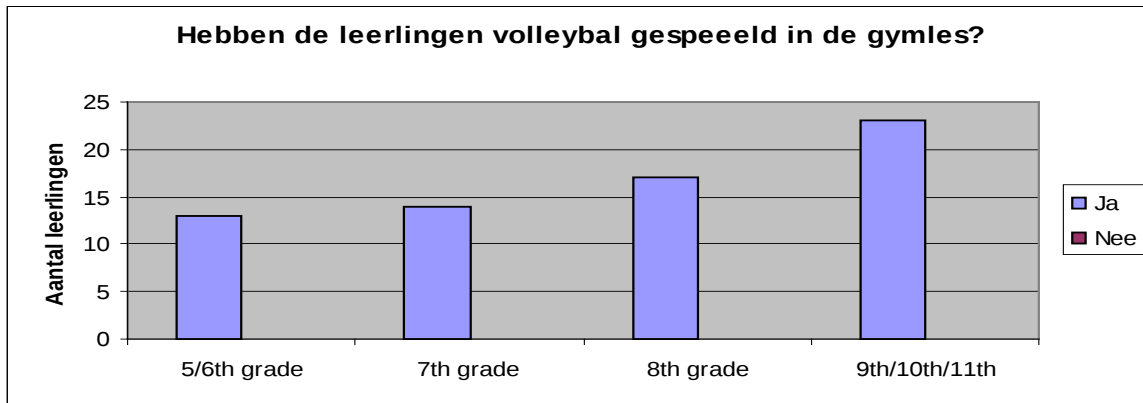

Fig. 4.2

In grafiek 4.3 geven de leerlingen aan dat vanaf 7th grade volleybal jaarlijks terug keert in de gymles. Vanaf de brugklas wordt volleybal jaarlijks gespeeld.

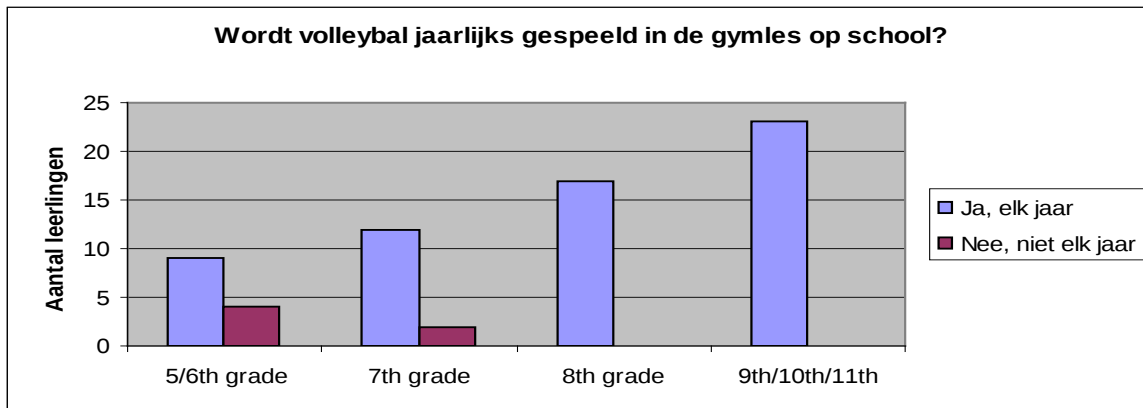

Fig. 4.3.

Uit de gegevens van figuur 4.4 blijkt dat de leerlingen op de basisschool meer plezier beleven aan het spelen van volleybal, dan de leerlingen van de middelbare school. In 7th grade zit het hoogste percentage dat volleybal niet leuk vindt om tijdens de gymles te spelen. Bij 8th grade loopt het aantal leerlingen wat volleybal leuk vindt iets op en bij 9th/10th/11th blijft dit aantal nagenoeg hetzelfde.

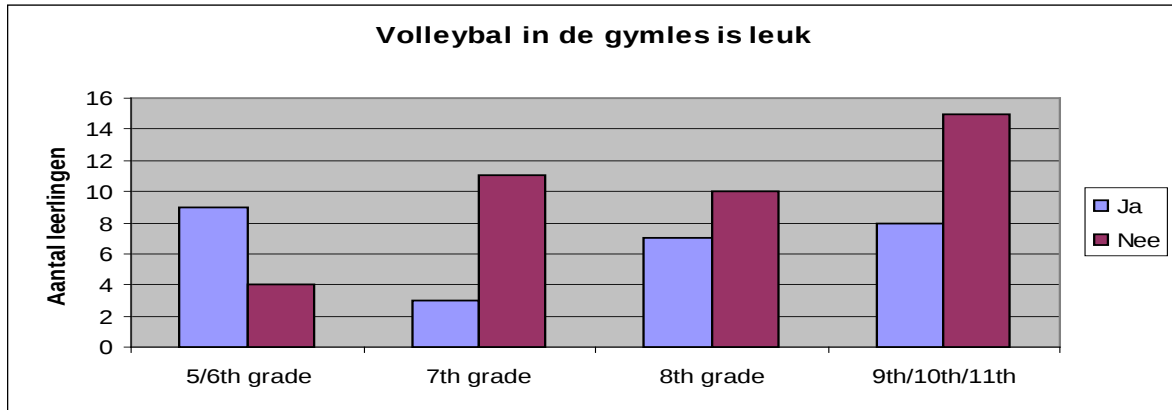

Fig. 4.4.

In de volgende grafiek is weergegeven waarom de leerlingen volleybal in de gymles wel of niet leuk vinden. In totaal zijn er 31 leerlingen in de groepen die antwoorden dat volleybal niet leuk is, omdat de bal vaak op de grond valt en er weinig bewogen wordt. Dit is bijna de helft van alle leerlingen die de enquête hebben ingevuld. Er zijn ook 29 leerlingen die volleybal leuk vinden in de gymles. Er is een leerling die anders geantwoord heeft, met de reden dat er nooit het echte spel gespeeld wordt, waardoor hij volleybal niet leuk vindt.

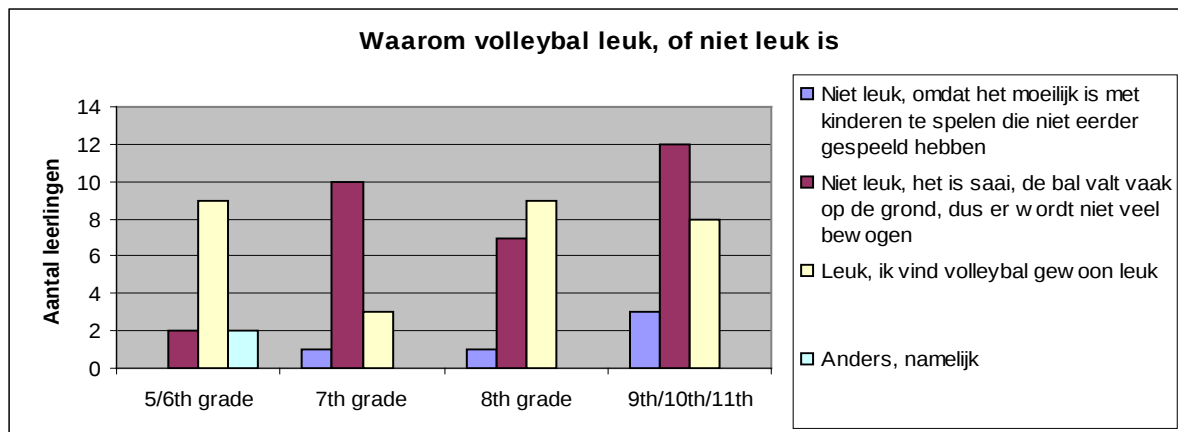

Fig. 4.5.

Vinden leerlingen van de Country Day School dat volleybal een intensieve sport is? De antwoorden op deze vraag zijn gegeven op een schaal van één op vijf. Wanneer de leerlingen één geantwoord hebben, is dat totaal niet intensief. Wanneer de leerlingen vijf geantwoord hebben is dat erg intensief. Drie is gemiddeld. In figuur 4.6. Is te zien dat de meeste leerlingen voor twee gekozen hebben. Dit betekent een matig intensieve les. Er zijn 19 leerlingen die voor drie gekozen hebben. Dat betekent dat de intensiteit gemiddeld zou zijn. Er is slechts één leerling die gekozen heeft voor antwoord vijf. Dat volleybal erg intensief is tijdens de gymles.

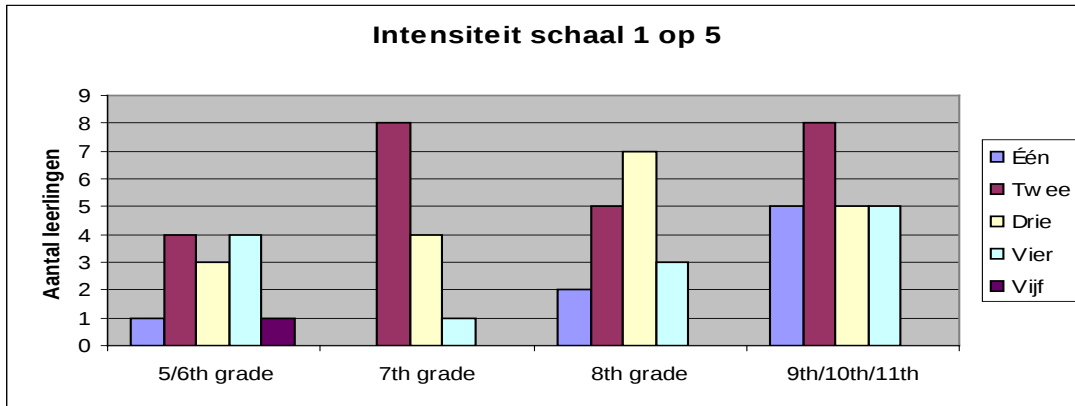

Fig.

4.6.

De volgende vraag, geeft antwoord op de vraag of de leerlingen veel leren tijdens de gymles. In de grafiek is te zien dat de leerlingen van de basisschool ieder jaar verbeteren. Wederom vanaf de brugklas (7th grade) vinden de leerlingen dat volleybal altijd hetzelfde is. Op de vraag waarom er niet veel geleerd werd tijdens het volleybalspel, kwam vaak als antwoord dat er weinig het echte volleybalspel gespeeld werd, waardoor ze niet veel kunnen oefenen.

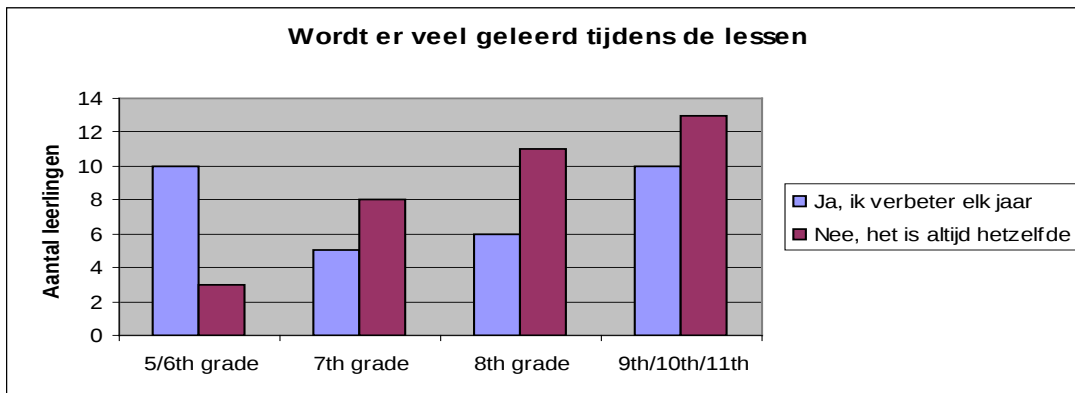

Fig. 4.7.

Wat de leerlingen geleerd hebben tijdens de lessen volleybal op school staat weergegeven in figuur 4.8. De leerlingen mochten meerdere antwoorden invullen. Het aantal geleerde technieken neemt toe met de jaren. Bij de vorige vraag gaf het grootste deel van de leerlingen aan dat volleybal ieder jaar hetzelfde is. Bij deze vraag geven de leerlingen echter aan dat er nog ieder jaar technieken geleerd worden.

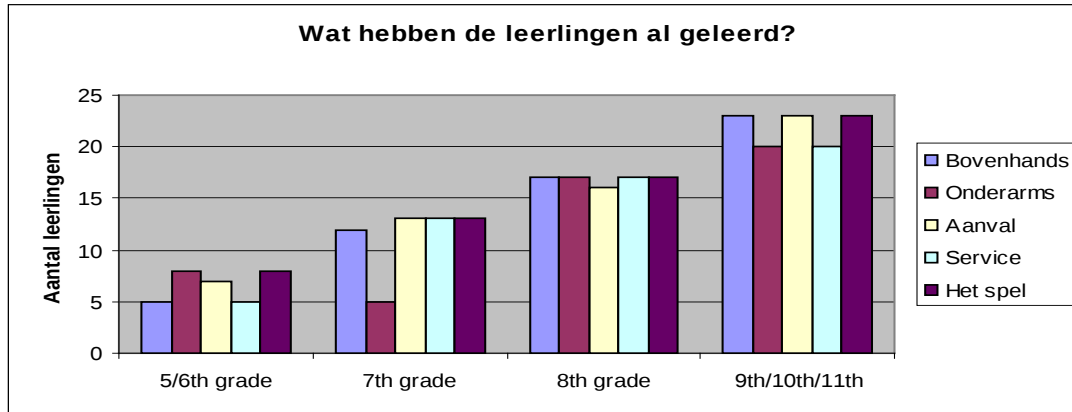

Fig. 4.8.

In figuur 4.9 geven de leerlingen aan wat moeilijk is om uit te voeren/ te leren is voor de leerlingen. In alle groepen kiezen de meeste leerlingen voor de aanval. Wat opvallend is, dat de leerlingen het spelen van het spel het gemakkelijkste vinden.

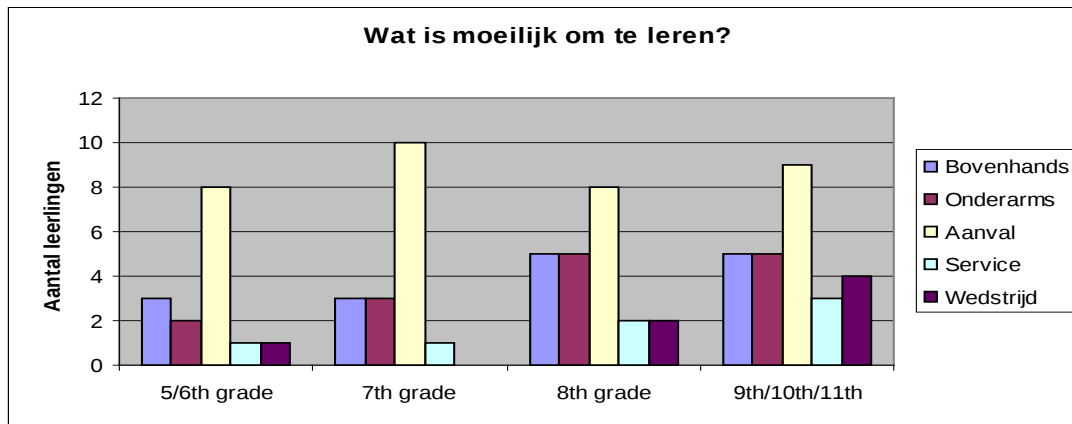

Fig. 4.9.

De laatste vraag die aan de leerlingen gesteld werd is wat volleybal in de gymles volgens hun leuker zou maken. Veel leerlingen hebben op deze vraag ik weet het niet geantwoord. Maar er zijn ook verschillende leerlingen die op deze vraag spelen van het echte volleybalspel hebben geantwoord.

Resultaten eindmeting leerlingen

Alle leerlingen die meegewerkt hebben aan de eindmeting hebben de activiteit tweemaal uitgevoerd. Tijdens de eerste les konden de leerlingen wennen aan het spel en de docent aanpassingen maken voor de tweede les. De doelstellingen voor de activiteiten zijn:

1. De leerlingen moeten plezier beleven aan het spel.
2. De leerlingen moeten actief bezig zijn gedurende de activiteit.

Aan het einde van de tweede les krijgen de verschillende groepen een eindmeting. De leerlingen mogen de activiteiten beoordelen.

Activiteit 1

Activiteit één is uitgevoerd bij de 2nd en 3th graders. In deze klas waren veertien leerlingen aanwezig tijdens het testen van de activiteiten. Tijdens activiteit één hebben de leerlingen kennis gemaakt met lijnbal. In deze activiteit zijn de leerlingen begonnen met de bal over het net te gooien en aan de andere kant te vangen. Na een gegooide bal moesten de leerlingen een pylon aantikken. De eerste keer hebben de leerlingen samen gespeeld om zoveel mogelijk ballen te gooien en te vangen. Nadat de leerlingen de activiteit door kregen, is de vanggooi beweging geïntroduceerd. De leerlingen moeten met deze techniek gooien, anders telt de bal niet. De tweede keer hebben de leerlingen wedstrijden gespeeld tegen elkaar. Tijdens deze wedstrijden moesten de leerlingen de vanggooi beweging toepassen, de vanggooi beweging moest eerst over het hoogste koord uitgevoerd worden, vervolgens door de koorden heen.

In figuur 4.10. Zijn de resultaten weergegeven van de vraag of de leerlingen activiteit 1 leuk vonden. Twaalf van de veertien leerlingen geven aan plezier te hebben beleefd aan het spelen van deze activiteit. Alle leerlingen geven aan actief bezig te zijn geweest tijdens deze activiteit. De activiteit is gemakkelijk uitvoerbaar volgens twaalf leerlingen en elf leerlingen vinden de activiteit anders dan volleybal voorheen in de gymles.

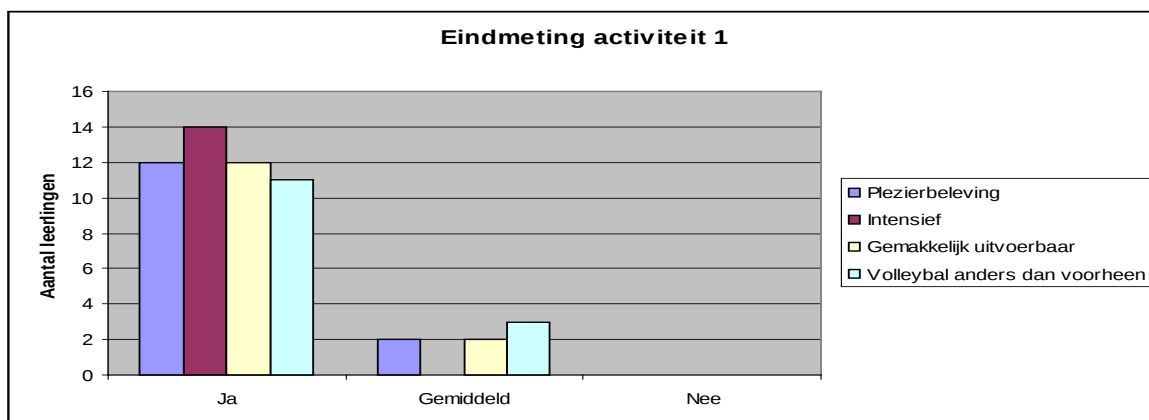

Fig. 4.10.

Pluspunt van activiteit één volgens vijf leerlingen:

- Gooien door het koord

Minpunt van activiteit één volgens twee leerlingen:

- Het rennen naar de pylon.

Activiteit 4

De leerlingen van 4th grade hebben activiteit vier tweemaal uitgevoerd. In deze klas waren twaalf leerlingen aanwezig tijdens het testen van de activiteiten. De doelstelling voor deze groep is om zoveel mogelijk plezier te beleven aan het spel en actief bezig zijn. Aan het einde van de les krijgen de leerlingen een enquête. De leerlijn wordt op deze manier getoetst.

Tijdens activiteit vier hebben de leerlingen kennis gemaakt met lijnbal 2-2. Bij deze activiteit zijn de leerlingen begonnen met de bal over het net te gooien en aan de andere kant te vangen. Na een gegooide bal moesten de leerlingen een pylon aantikken. De leerlingen speelden tegen elkaar. Toen de leerlingen de activiteit door kregen, is de vanggooi beweging geïntroduceerd. De leerlingen moeten met deze techniek gooien, anders telt de bal niet. Ook bij dit spel moest de vanggooi beweging eerst over het hoogste koord gegooid worden. Vervolgens door de koorden heen. Tijdens de tweede les is de pylon naar achteren gezet, zodat de leerlingen harder moesten lopen. Er zijn stippen op de grond toegevoegd. Wanneer de leerling hier scoort kreeg het team twee punten. Voor de docent is het bij deze activiteit vooral van belang aandacht te besteden aan de vanggooi beweging.

In figuur 4.11. zijn de resultaten weergegeven van de eindmeting bij de leerlingen. Opvallend is dat alle leerlingen positief reageren op de activiteit. De plezierbeleving, intensiteit, uitvoerbaarheid en vernieuwing is goed. Alleen bij de uitvoerbaarheid antwoord één leerling, dat het 'gemiddeld' gemakkelijk uitvoerbaar is.

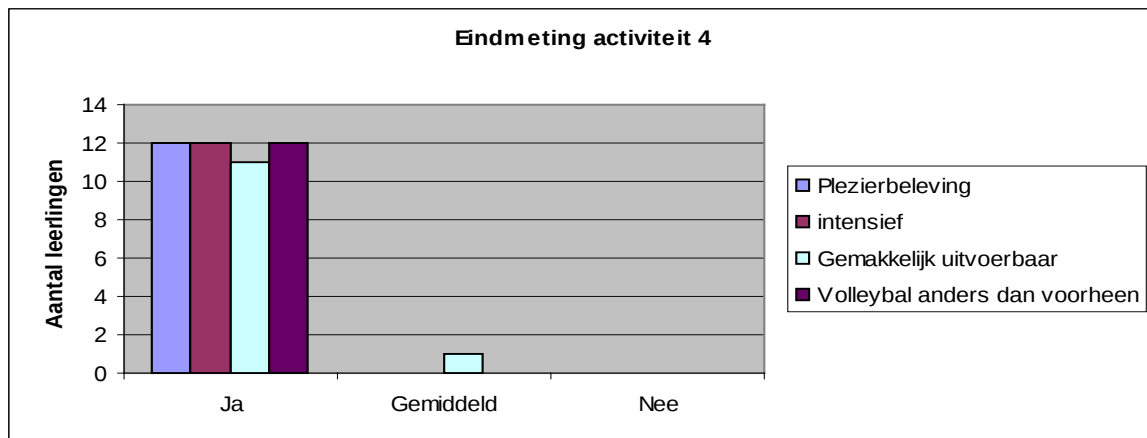

Fig. 4.11.

Positieve punten van de leerlingen over activiteit vier:

- Wedstrijdvorm was leuk
- Er kon veel gerend worden

Negatieve punten van de leerlingen over activiteit vier:

- Geen op of aanmerkingen

Activiteit 7

In 5th grade waren tien leerlingen op de testdag aanwezig. Alle leerlingen hebben meegewerkt aan het invullen van de eindmeting. De leerlingen zijn begonnen met het spelen van 'rond de tafel'. Tijdens deze activiteit moesten de leerlingen door middel van de vanggooi beweging de bal door de koorden gooien. Na een gegooide bal rennen de leerlingen naar de andere kant en proberen de leerlingen de bal te vangen. Wanneer de bal niet gevangen werd, moesten de leerlingen naar het tweede veldje, wanneer er hier drie leerlingen stonden, kon het spel hier ook gespeeld worden. Wanneer de leerling af was tijdens dit spel, moest de leerling een rondje rennen en kon daarna weer deelnemen in het tweede veld.

In figuur 4.12 staan de resultaten van de leerlingen weergegeven. Iedereen heeft plezier beleefd aan de activiteit. De uitvoerbaarheid was goed en de intensiteit ook. Acht leerlingen vonden de activiteit ook vernieuwend. Twee leerlingen vonden dat gemiddeld.

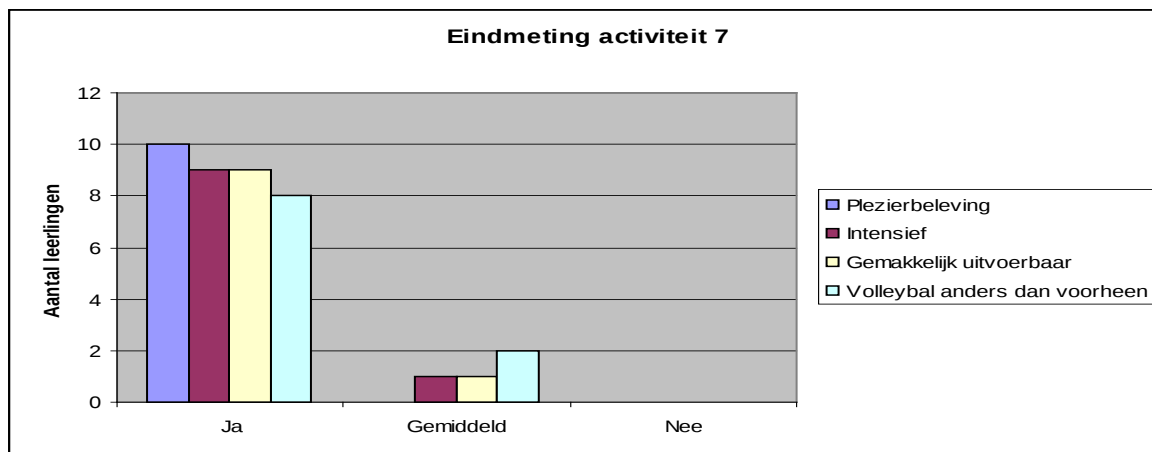

Fig. 4.12.

Positieve punten van de leerlingen over activiteit vier:

- De leerlingen moesten snel zijn om bij de bal te kunnen komen.
- Er kon veel gerend worden

Negatieve punten van de leerlingen over activiteit vier:

- In veld twee moest er een ronde gerend worden wanneer de bal op de grond viel.

Activiteit 9

Tijdens deze activiteit waren ook tien leerlingen aanwezig. Alle leerlingen hebben meegewerkt aan de eindmeting.

Na deze activiteit werd activiteit negen aangeboden. Dit is de uitgebouwde vorm van activiteit acht. De leerlingen moesten de bal vangen en vervolgens door de twee koorden gooien met de vanggooi beweging of de bal over het net spelen met de stootbeweging. Wanneer de leerling niet door de koorden gooide of zonder vanggooi beweging is dat een punt voor de tegenstander. Er waren drie stippen op de grond gelegd. Wanneer de leerling een stip raakt, betekend dit twee punten extra.

Opvallend is dat alle leerlingen aangeven dat volleybal anders gespeeld wordt als voorheen. Echter is de activiteit niet voor iedereen gemakkelijk uitvoerbaar. Twee leerlingen vinden dat de activiteit niet gemakkelijk uitvoerbaar is. De plezierbeleving en de intensiteit zijn gemiddeld tot goed volgens de leerlingen.

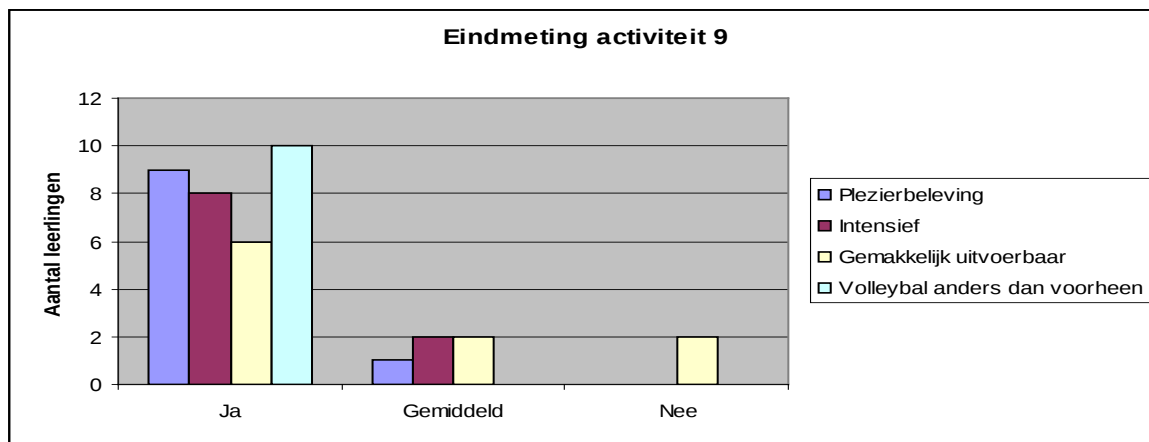

Fig. 4.13.

Positieve punten van de leerlingen over activiteit negen:

- De extra punten die behaald konden worden door op de stippen te mikken.

Negatieve punten van de leerlingen over activiteit negen:

- Doordraaien naar verschillende posities

Activiteit 10

Activiteit tien is uitgevoerd door de leerlingen van 7th en 8th grade. Dit zijn twee verschillende groepen. De resultaten zijn echter samengevoegd, om tot een overzichtelijker geheel te komen.

Na de tweede les hebben de leerlingen een enquête gekregen aan het einde van de les. De enquête is afgenomen bij alle leerlingen van 7th en 8th grade. Dit waren in totaal negenentwintig leerlingen. Met deze enquête wordt de activiteit beoordeeld door de leerlingen.

De leerlingen zijn begonnen met het spelen van activiteit tien, deze activiteit is een uitgebouwde vorm van activiteit acht en negen. Deze activiteiten zijn te vinden in de bijlage. Er moet drie maal gespeeld worden tijdens deze activiteit. Er mag gevangen worden. Bij deze activiteit is het de bedoeling dat de leerlingen de bal op de grond van de tegenstander krijgen door middel van de eerste bal te passen, de tweede bal opstootten en de derde bal over het net spelen. De derde bal over het net spelen kan door middel van een stootbeweging over het hoogste koord of met de vanggooi beweging door de koorden. Na iedere bal die over of door het net gespeeld is, wordt er een willekeurige zijlijn aangeraakt en een plaats doorgedraaid in het veld. Hoe verder de leerlingen zijn, hoe sneller er uitgebouwd kan worden naar de techniek. Bij deze activiteit is ook een korf toegevoegd. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om de tweede bal vanaf een stip in de korf te spelen. Wanneer de leerlingen de bal in eigen korf spelen en opvangen, verdienen de leerlingen drie punten. Wanneer de leerlingen de techniek al redelijk beheersen, kan er drie keer gespeeld worden en vervolgens een zijlijn aantikken. Bij de 7th graders moest er nog veel gevangen worden terwijl de 8th graders het spel snel door hadden. De 8th graders hebben in de tweede les met één keer vangen en twee keer spelen het spel gespeeld.

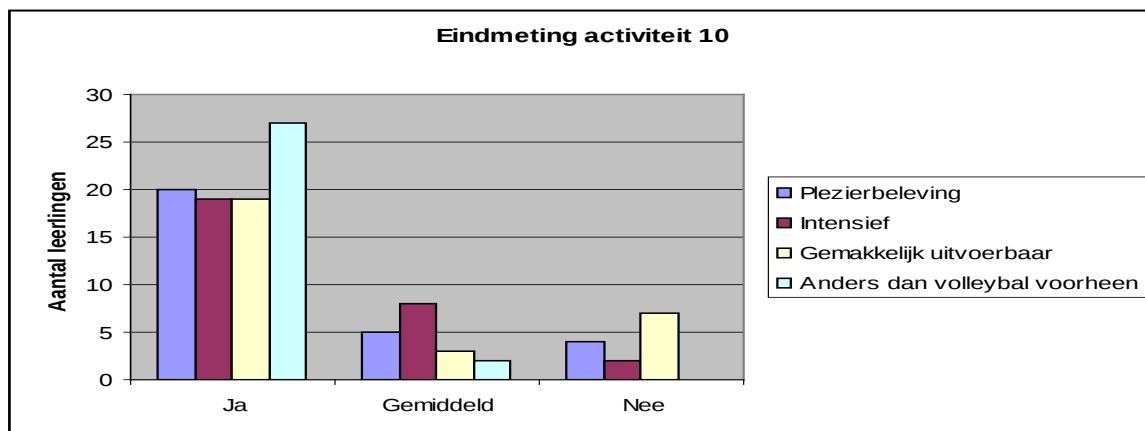

Fig. 4.14.

Positieve punten van de leerlingen over activiteit negen:

- De extra punten die behaald konden worden door op de stippen te mikken.
- De korf, voor de extra bonuspunten

Negatieve punten van de leerlingen over activiteit negen:

- Het drie keer spelen.

Hoofdstuk 5

Discussie

In de discussie worden de resultaten van het onderzoek in het licht geplaatst van wat er in de literatuur al over beschreven is. Er wordt besproken wat de resultaten betekenen voor het onderzoek.

Aan de leerlingen is gevraagd of er plezier beleefd wordt aan het spelen van volleybal. In figuur 5.1 zijn de percentages weergegeven. Er komt duidelijk naar voren dat de leerlingen van de middelbare school weinig plezier beleven aan het spelen van volleybal.

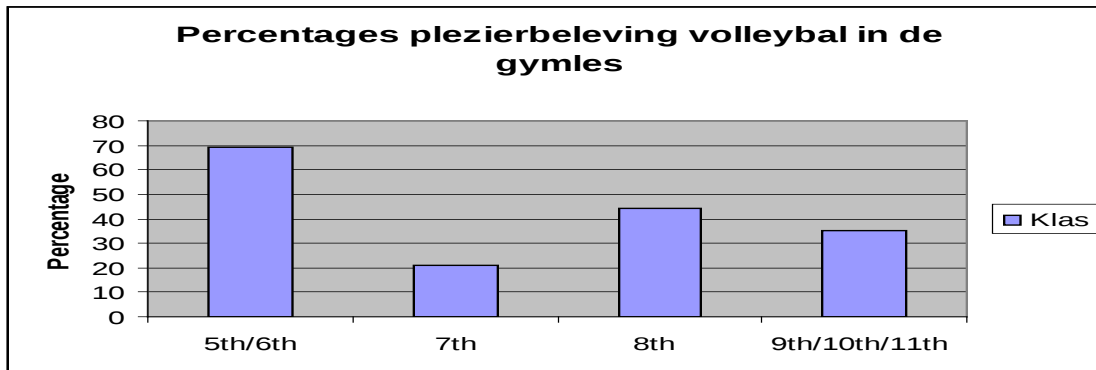

Fig. 5.1.

De docenten hebben deze vraag ook voor de leerlingen beantwoordt. In de tabel hieronder zijn de gegevens weergegeven.

Klas	Leerlingen	Docenten	Minimale verschil
Groep 8	69%	75-100%	6%
1 ^e klas	21%	75-100%	54%
2 ^e klas	44%	62,5-87,5%	18,5
3 ^e klas	45%	50-75%	5%

Fig. 5.2.

Deze resultaten geven een verschil weer tussen de docenten en de leerlingen. Dit betekent niet dat er één van de twee partijen liegt. Het onderzoek is namelijk niet geheel betrouwbaar omdat, de docenten geen les geven aan de geïnterviewde leerlingen. Wanneer de docenten in de eigen klassen een nulmeting gehouden hadden, had de uitslag anders kunnen zijn en een beter beeld van de verhouding tussen docent en leerlingen kunnen weergeven. Nu is er een beeld geschetst van de plezierbeleving van leerlingen op één school en de plezierbeleving hoe vakdocenten die bij leerlingen ervaren op een andere school.

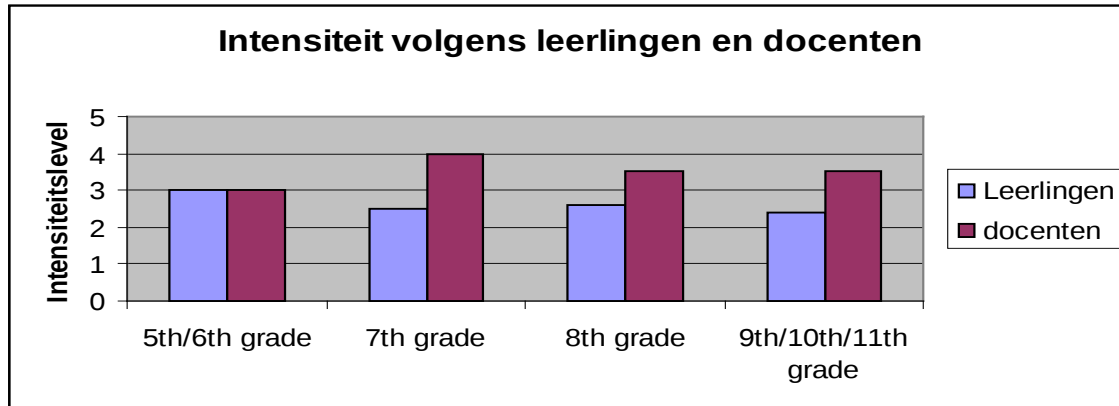

Fig. 5.3.

Ditzelfde geldt voor de intensiteit in de lessen. De docenten reageren wederom anders dan de leerlingen. De enquête is afgenomen op bij docenten op een andere school dan de leerlingen. De docenten en de leerlingen mochten het intensiteitsniveau aangeven op de schaal 1-5. 5 is erg intensief en 1 is niet intensief. In figuur 5.3 staan de resultaten weergegeven. De gegevens van 5th/6th grade komen wederom het meeste overeen met de docent van groep 8. Wederom komen de antwoorden van de vakdocenten op middelbare school niet overeen met de antwoorden van de middelbare scholieren. Omdat er maar vijf vakdocenten de vragenlijst ingevuld hebben, is de enquête niet representatief voor alle vakdocenten. De vragenlijst is wederom niet afgenomen bij de leerlingen uit de groepen van de vakdocenten, waardoor de informatie moeilijk aan elkaar te koppelen is.

Uit de eindmeting blijkt dat de principes van motorisch leren en de ervaringen van docenten met/ in de verschillende leeftijdsfasen goed samen zijn gebracht. Leerlingen geven namelijk aan actiever bezig te zijn dan in de lessen die voorheen gegeven werden. Echter, de intensiteit in de eindmeting is niet gemeten met de schaal één op vijf, zoals in de beginmeting. Er is een andere schaalverdeling, daardoor is het moeilijk percentages met elkaar te vergelijken en een goede conclusie uit de resultaten te trekken.

Uit dit onderzoek is echter niet gebleken of dat de leerlijn leerresultaat behaald in de gymlessen. De activiteiten zijn tweemaal getest bij de groepen. Of de leerlingen leerresultaat behalen wanneer de leerlingen deze activiteiten uitvoeren, zal bij meerdere groepen verschillende jaren getest moeten worden. Wanneer de leerlingen in groep drie de eerste activiteiten spelen, zou in groep vier resultaat moeten zijn van deze gespeelde activiteiten. Dit is echter niet uit het onderzoek gebleken.

Conclusie

In de conclusie wordt eerst antwoord gegeven op de subvragen. Vervolgens zal de hoofdvraag beantwoordt worden. De literatuurstudie gekoppeld aan de resultaten en subvragen vormen de uiteindelijke conclusie.

Hoofd en subvragen

Ik onderzoek de mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar

- *Kan er een leerlijn ontwikkeld worden waarmee leerresultaat behaald wordt in acht lessen volleybal per schooljaar?*
- *Wat betekent de leeftijdsfase waarin een kind zich bevindt voor de leerlijn, welke type feedback, of vorm van motorisch leren?*
- *Hoe kan de succesbeleving van leerlingen verhoogd worden tijdens het spelen van volleybal?*

1. Kan er een leerlijn ontwikkeld worden waarmee leerresultaat behaald wordt in acht lessen volleybal per schooljaar?

Het antwoord op deze vraag is ja. Theoretisch gezien kan er leerresultaat geboekt worden in acht lessen. In dit onderzoek is gezocht naar vormen om leerresultaat te bereiken. In de leerlijn wordt gewerkt met dwangstellingen, differentieel leren, blocked vs. Random practise, observerend leren, metaforen en analogieën. Bij deze vormen zijn feedbackstrategieën gebruikt die de zelflerende loop in gang houden. Uit dit onderzoek blijkt echter niet dat er leerresultaat geboekt kan worden in acht lessen volleybal. Uit dit onderzoek blijkt dat de leerling minder moeite heeft met de vorm die uitgevoerd wordt. Leerlingen geven aan de oefeningen niet als moeilijk te ervaren. Tijdens het uitvoeren van de oefeningen is er veel gedifferentieerd en zijn alle leerlingen bezig geweest op eigen niveau. Om daadwerkelijk te meten of er leerresultaat behaald wordt, zal een docent acht lessen uit deze leerlijn moeten vergelijken met acht lessen uit een volleyballes die eerder op school werd gegeven. Vervolgens zal er na een jaar gemeten moeten worden hoe de leerling de beweging uitvoert, om de terugloop van het geleerde te bepalen. Uit dit onderzoek blijkt wel dat de vanggooi beweging door de koorden resultaat geeft. De beweging die de leerlingen maken, is de uiteindelijke beweging voor de pass. Door veel gebruik te maken van observerend leren, krijgen leerling snel een beeld van de beweging. Bij activiteit 1, 4 en 7 is het van belang dat leerlingen de beweging kunnen schalen en wordt een learning model gebruikt als voorbeeld. Voornamelijk bij de leerlingen die nog in de cognitieve fase zitten. In de les kwam de invloed van het voorbeeld duidelijk naar voren. De koorden die gebruikt werden als dwangstelling, bleken voor de bovenhandse techniek echter niet ideaal. Het bovenste koord hangt in oefening 9 en 10 te hoog. Er wordt tijdens deze oefening naar drie maal spelen toegewerkt. Wanneer de bal bovenhands over een net van 2.40m. gespeeld moet worden, zorgt dit dat de bal omhoog gaat. Uit het onderzoek bleken de leerlingen daar moeite mee te hebben.

2. Hoe zijn de ontwikkelingsfasen te koppelen aan de principes van motorisch leren.

Wat blijkt uit het onderzoek is dat leerlingen niet gewend zijn om volleybal op deze manier te spelen. De leerlingen kunnen niet plaatsen waarom de dwangstellingen gebruikt worden, waardoor er onbewust geleerd wordt. Voornamelijk bij activiteit 1 en 4, de leerlingen van het basisonderwijs zien dit als een spel dat niets met volleybal te maken heeft. Vanuit de theorie over ontwikkelingsfasen is het goed als de leerlingen veel en veelzijdig bewegen. Binnen de leerlijn wordt veel gedifferentieerd. Voornamelijk met na- acties, waardoor leerlingen veel en veelzijdig bewegen in verschillende beweegthema's. Door werkvormen te kiezen waarin leerlingen 1-1 met elkaar spelen, hebben de leerlingen veel balcontacten en leren de leerlingen samenwerken.

Bij activiteit 7 wordt er gewerkt aan tactisch inzicht. Uit het onderzoek blijkt dat de leerlingen nog weinig inzicht hebben in het spel. De leerlingen denken niet na over waar de bal gescoord kan worden. De leerlingen denken voornamelijk aan het gooien door de koorden. Het rennen om het veld is erg intensief, waardoor de technische uitvoering minder wordt.

Bij activiteit 9 hebben de leerlingen voornamelijk moeite met doordraaien. Weinig leerlingen denken aan het doordraaien, waardoor de intensiteit daalt. Met kleine aanpassingen in de na- acties is dit de tweede les veranderd. Bij deze activiteit hangt het tweede koord echter hoog voor het spelen van de bovenhandse techniek. De dwangstelling is niet geschikt voor het aanleren van de bovenhandse techniek. Activiteit 10 blijkt erg moeilijk te zijn. De ontwikkelingsfase geeft aan dat spelregels uit gebouwd kunnen worden. Toch blijkt het lastig te zijn voor de leerlingen om gebruik te maken van verschillende mogelijkheden.

3. Hoe kan de succesbeleving van leerlingen verhoogd worden tijdens het spelen van volleybal?

Uit het onderzoek blijkt dat de leerlingen succes beleven wanneer oefeningen lukken. Bij activiteit 1 was het voor veel leerlingen lastig om tijdens de tweede les door de koorden te gooien. Na een aantal pogingen lukt het de meeste leerlingen. Omdat door de koorden gooien bij activiteit 1 nog niet verplicht was, hadden de leerlingen een keuze. Er is alleen aan gegeven dat het moeilijker is om door de koorden te gooien. Wanneer een leerling door de koorden gooit komt er een grote lach op het gezicht. Door op verschillende niveaus te werken, kan er op verschillende niveaus succes beleefd worden. Bijvoorbeeld in activiteit negen. 1 team was beduidend sterker dan het andere team. Door het moeilijker te maken voor het winnende team, wordt dit team uitgedaagd en kan het andere team punten maken.

Bij activiteit 10 was de korf een vorm voor extra succes. Wanneer een leerling in de korf scoorde, beleefde het hele team succes, omdat er samen gewerkt moest worden om tot score te komen. Dit is een vorm van differentieel leren. Door de dwangstellingen wordt er een bepaalde beweging van een leerling geëist. Maar omdat de leerling visuele, auditieve en kinematische informatie krijgt, is de kans op slagen groter.

Ik onderzoek de mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar

Er is een leerlijn opgezet die verantwoordt is vanuit de principes van motorisch leren. Deze leerlijn is getest op intensiteit en op het plezier dat leerlingen beleven aan de les volleybal op school. De leerlingen van de Country day school in Costa Rica hebben de activiteiten tweemaal uitgevoerd, waardoor niet blijkt of de activiteiten daadwerkelijk bijdragen aan de motorische ontwikkeling van de leerlingen. Het is onmogelijk om de leerlingen na twee lessen al te testen op motorische ontwikkeling. Dit zou door de jaren heen getest moeten worden.

De leerlingen hebben echter aangegeven, dat de meeste activiteiten gemakkelijk uit te voeren zijn. Dit betekent dat het instapniveau laag is en iedereen kan deelnemen. In de leerlijn wordt veel gebruik gemaakt van differentiatie mogelijkheden. Door te differentiëren binnen de activiteiten, wordt het niveau voor iedereen aangepast en krijgen de leerlingen zelf de keuze om het gemakkelijker of moeilijker te maken. Doordat leerlingen zelf de keuze krijgen, wordt de zelflerende loop op gang gehouden. Uit dit onderzoek blijkt dat veel leerlingen het eigen niveau opzoeken, onbewust weten de meeste leerlingen wat een goed niveau is voor de leerling. Dit was vooral bij activiteit negen en tien goed terug te zien. Bij activiteit negen waren er enkele leerlingen die alleen maar op de stippen mikten en twee verschillende na- acties uitvoerde. De leerlingen maakten het voor zichzelf moeilijker en dus uitdagender. Bij activiteit tien was opvallend dat er steeds twee leerlingen per team op de korf mikten, deze vroegen de bal en scoorden regelmatig. Wanneer een leerling niet op eigen niveau oefent, is een leerling gemakkelijk aan te sporen om een stapje hoger te oefenen. Bij leerlingen die te hoog oefenen, is het lastiger om deze een stapje terug te laten doen. Toch is het van belang dat de leerling niet op een te hoog niveau oefent. Dit komt de bewegingsuitvoering niet ten goede.

De intensiteit wordt in dit onderzoek verhoogd door gebruik te maken van na- acties. Door na een gespeelde bal een zijlijn aan te tikken, moet een leerling explosief zijn. De actie moet snel uitgevoerd worden om op tijd terug te zijn in het veld. Met deze acties is ook veel gedifferentieerd. Bijvoorbeeld bij activiteit tien, de nadruk lag voornamelijk op het verbeteren van de bovenhandse techniek, de leerlingen moesten toen de dichtstbijzijnde zijlijn aantikken en doordraaien als na- actie. De intensiteit van de na- actie was lager om een hogere concentratie voor de technische uitvoering te bewerkstelligen. Tijdens activiteit zeven was de na- actie erg intensief, er moest rond het veld gerend worden om de volgende bal te vangen. De leerlingen zaten in de autonome fase en

Volleybal op school
Renske Adriaans 2093581

hoefden hebben dus op een hoge intensiteit de beweging uit moeten voeren. Uit het onderzoek bleek dit nog moeilijk te zijn, omdat de leerlingen een grote afstand af moeten leggen om op tijd te zijn.

Aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt aangegeven wat er verbeterd kan worden aan volleybal in het onderwijs. Ook geeft dit hoofdstuk weer wat er voor een volgend onderzoek verbeterd zou kunnen worden om het onderzoek meer betrouwbaar te maken.

Begin met volleybal op de basisschool. Zorg dat de leerlingen een basisniveau hebben, waardoor de leerlingen meer plezier beleven aan het spel op latere leeftijd. Wanneer in het basisonderwijs de grondvormen van volleybal al toegepast worden, is het in het middelbaar onderwijs gemakkelijker om deze uit te bouwen naar disciplinetechnieken. Start in het basisonderwijs met activiteit 1, 4 en 7. Deze vormen slijpen de basisbewegingen van volleybal in het motorische systeem. Zorg ook voor verschillende instapniveaus. Wanneer een leerling op eigen niveau in kan stappen zorgt dit voor meer succesbeleving en meer plezier in het spel. Waardoor volleybal aantrekkelijker wordt. Nu wordt er in het middelbaar onderwijs vaak meteen begonnen met het aanleren van disciplinetechnieken, zonder dat er een basis is.

Speel in op de ontwikkelingsfase van een leerling. Leerlingen op jonge leeftijd hebben namelijk bewegingsdrang en moeten dus veel en veelzijdig bewegen om de grondvormen van bewegen uit te bouwen. Speel daarop in door verschillende vormen aan te bieden tijdens een activiteit. In de fase 10 jaar en ouder, kunnen leerlingen regels uit bouwen en naar discipline technieken toewerken. Speel als docent op deze gegevens in en probeer te differentiëren op verschillende niveaus.

Wat tot leerresultaat leidt is het begeleiden van de leerlingen. Maak gebruik van feedbackstrategieën zodat de leerlingen niet afhankelijk worden van feedback. Zorg dat de zelflerende loop actief blijft door vormen van indirect leren te gebruiken. Maak gebruik van observerend leren. Maak voornamelijk gebruik van het learning model. De leerlingen kunnen de beweging van de mede- leerling schalen en zelf gaan uitvoeren. Voornamelijk in het cognitieve stadium heeft dit veel effect op de ontwikkeling van bewegingen.

Belangrijk is ook om de juiste dwangstelling te kiezen voor de aan te leren techniek voor leerlingen in een bepaalde ontwikkelingsfase. Voor de onderhandse techniek is het belangrijk de koordhoogte aan te passen aan de lengte van de leerlingen en de snelheid die de docent in het spel wil. Hang de koorden bij het aanleren van de bovenhandse techniek niet te hoog. Dit heeft namelijk als gevolg dat de leerlingen alleen naar boven gaan spelen en niet naar voren.

Wanneer een docent gebruik maakt van verschillende werkvormen om een techniek aan te leren, wordt er differentieel geleerd. Dit draagt bij aan het uitvoeren van de techniek in verschillende situaties. Het lichaam leert reageren op andere situaties en past zichzelf aan.

Probeer voor een beweging een metafoor te zoeken. Op deze manier kan de leerling de informatie gemakkelijker eigen maken door een visueel en auditief beeld. De beweging krijgt hierdoor betekenis.

Wanneer de docent de les wil intensiveren, maak dan gebruik van na-acties. Dat kan zijn, een lijn aantikken, een bloksprong maken of de vanggooi beweging uitvoeren.

Wanneer dit onderzoek opnieuw uitgevoerd zou worden, is het belangrijk dat de enquêtes afgenomen worden bij de leerlingen van de vakdocenten die meewerken aan het onderzoek. Door een beginmeting uit te voeren bij een klas en bij een vakdocent, kan er informatie ingewonnen worden op verschillende gebieden. Het is belangrijk om de Leerlijn en eindmeting uit te laten voeren door docenten die ook de informatie geleverd heeft. De informatie van de docenten klopt dan met die van de leerlingen, waardoor er een betrouwbaar beeld komt en er een conclusie voor die groep getrokken kan worden. Er kan begonnen worden met één groep die als testgroep dient. De vakdocent van deze groep kan een enquête invullen en de leerlingen van deze docent. Deze informatie kan aan elkaar gelinkt worden, omdat het dezelfde les volleybal betreft. Er kunnen activiteiten ontwikkeld worden door de gegeven informatie van docent en leerlingen. Deze activiteiten worden uitgevoerd door dezelfde groep, die vervolgens een meedoen aan de eindmeting. Wanneer de eindmeting positief is, kan er bij meerdere groepen getest worden.

Wanneer de eindmeting niet positief is, of overeen komt de onderzoeksvraag, kan de eindmeting dienen als tussenmeting. Door een tussenmeting uit te voeren, kunnen de leerlingen en de vakdocent aangeven wat goed en wat minder goed is aan de activiteiten. Wanneer aangegeven is wat goed is, kan dit punt blijven in de leerlijn. De minder goede punten kunnen aangepast worden met eventuele suggesties van de leerlingen of de vakdocent. Stop pas met meten, wanneer de eindmeting voldoet aan de onderzoeksvraag.

Wanneer de onderzoeker een eindmeting afneemt bij de leerlingen is het verstandig deze eindmeting aan te passen aan de beginmeting. Wanneer er tijdens de begin meting met een schaalverdeling van vijf gewerkt wordt, zou dit bij de eindmeting ook moeten. Wanneer de eindmeting namelijk ook met een schaal van vijf gemeten wordt, kunnen de gemeten percentages vergeleken worden met elkaar.

Bronnenlijst

Krijnsen, a (z.j.) volleybal op school. Uitgeverij Cito

Berkel, M, Consten, A Danes, Gelleijnse, H, Van der Gref, J Hazelebach, C, Heuver, M, Houdijk, G, Koekoek, J, Loopstra, O, Mooij, C, Pieters, L, Steerneman, L, Tjalsma, W (2004) basisdocument bewegingsonderwijs. Uitgeverij Jan Luiting fonds, Zeist

Noy, A (2005) Leidraad voor circulatie minivolleybal. Uitgeverij Adrie Noy

Beemen, L (2006) ontwikkelingspsychologie. Uitgever Noordhoff

Bosch, F (2007-2008) colleges motorisch leren minor sport en vrije tijd. Van het World Wide web gehaald op 24 april 2010:
<https://elo.fontys.nl>

Adank, A (2007-2008) Colleges SOW Aan het werk in het basisonderwijs. Van het World Wide web gehaald op 25 april 2010:
<https://elo.fontys.nl>

Persoonlijke reflectie

Wanneer ik terugblik op deze afstudeeropdracht zie ik dit als een zeer leerzame ervaring. Ik zie dit als een zeer leerzame ervaring, omdat ik alleen een onderzoek op heb kunnen zetten, dit onderzoek uit heb kunnen voeren en op papier heb kunnen zetten.

Ik ben allereerst opzoek gegaan naar een onderzoeksonderwerp. Wanneer je als student in Nederland bent en weet dat je in Costa Rica stage gaat lopen, is een onderzoeksvraag niet gemakkelijk te vinden. Ik was nog niet bekend met de cultuur en met de school waarop ik mijn onderzoek uit moest gaan voeren. Ik heb toen gekozen om een volleybalteam op te gaan zetten, op de Country day school. Dit was een vraag van de directeur Jeffrey Haun. Toen ik eenmaal daar was, leek het onderzoek mogelijk. De school stond open voor een volleybal team en er leken genoeg meiden gemotiveerd te zijn. Wat bleek is dat de school niet in staat is samen te werken met de omgeving. De school is namelijk een internationale privéschool. Deze school werd dag en nacht bewaakt en liet niet zomaar mensen het terrein op. Dat het moeilijk was om een geschikte onderzoeksvraag te vinden bleek toen. Na wat wikken en wegen heb ik uiteindelijk besloten om het onderzoek om te gooien. Ik had al wat enquêtes afgenomen bij de leerlingen, over wat de leerlingen van volleybal op school vonden. En de vraag of ze graag na school wilde komen volleyballen. Uit deze enquêtes bleek volleybal niet erg populair te zijn tijdens de gymles. Het toppunt was de brugklas groep, waarvan maar liefst 11 van de 14 leerlingen aangaven volleybal niet leuk te vinden tijdens de gymles. Dit gaf mij het idee om volleybal in de gymles te gaan verbeteren. Ik kende het probleem met volleybal in de gymles namelijk al. Er zijn meerdere docenten ook in Nederland die moeite hebben met het aanbieden van volleybal in de gymles. Ik ben toen op zoek gegaan naar wat ik precies wilde veranderen/ verbeteren. Via een nulmeting bij de leerlingen ben ik gaan kijken naar de behoeften van de leerlingen. Wat vinden de leerlingen belangrijk tijdens de les volleybal op school en hoe bekend zijn de leerlingen al met volleybal. Al deze informatie kan interessant zijn voor mijn leerlijn. Uit deze nulmeting bleek dat er voornamelijk op de middelbare school weinig leerlingen plezier beleven aan het spelen van volleybal tijdens de gymles. Leerlingen geven aan volleybal niet leuk te vinden tijdens de gymles en ook niet erg actief bezig te zijn. De leerlingen van groep zeven en acht echter geven aan dat de gemiddelde leerling toch wel plezier beleeft aan het spelen van volleybal. Er is dus een wezenlijk verschil tussen basisschool en middelbare school.

Omdat volleybal een technische sport is, is deze sport moeilijk aan te leren aan de leerlingen. De bal valt vaak op de grond, waardoor het spel eindigt. Ik ben op zoek gegaan naar manieren om techniek gemakkelijker aan te bieden. Met behulp van de principes van motorisch leren, zijn er verschillende activiteiten tot stand gekomen. Doordat de techniek op jongere leeftijd wordt aangeleerd door middel van een spelvorm, hebben de leerlingen daar op latere leeftijd profijt van, zodat de leerlingen technischer worden opgeleid en er minder ballen op de grond vallen. De ontwikkelde activiteiten zijn er voornamelijk op gericht om de leerlingen motorisch te laten leren vanaf een jonge leeftijd. Bijkomende facetten zijn de succesbeleving. Wanneer de bal minder vaak op de grond valt, wanneer het spel meer aansluit bij het niveau van de leerlingen wordt er meer succes beleefd tijdens het spel dus ook meer plezier. In de leerlijn kunnen de leerlingen op allerlei verschillende niveaus in stappen. Dit geeft differentiatiemogelijkheden voor de leerlingen zelf. De leerling bepaald op welk niveau er ingestapt wordt.

De volgende doelstelling voor de leerling is het intensiveren van het

spel. Tijdens het spel moet de leerling actief bezig zijn en zoveel mogelijk balcontact hebben. Ik heb in de leerlijn verschillende na-acties neergezet. Wanneer een bal over het net gegooid is, of tussen de koorden door, moet het hele team een lijn aantikken, of doordraaien, of één leerling een lijn aantikken, bloksprong maken, of iets anders. Een andere manier om het spel te intensiveren is geweest om de leerlingen wederom in te laten stappen op het eigen niveau. Doordat er meerdere niveaus zijn om op in te stappen. Bijvoorbeeld, speel ik de bal in één keer door of vang ik de bal eerst. Ga ik naar de lijn die ver weg ligt of naar de lijn die het dichtste bij ligt. Het is de bedoeling van de leerlijn dat de leerlingen zo actief mogelijk motorisch leren en zo veel mogelijk plezier beleven aan het spelletje.

Tijdens het uitvoeren van deze activiteiten, zijn er verschillende zaken aan het licht gekomen. Wat duidelijk opviel is dat alle activiteiten in het begin niet erg soepel liepen. De tweede keer dat de activiteit uitgevoerd werd, liep de activiteit veel soepeler. Voornamelijk bij de 5th/6th graders. De leerlingen gingen in een keer kennis maken met circulatievolleybal en het mikken op de hoepels en door het koord gooien of over het koord stootten. De leerlingen hadden nooit eerder kennis gemaakt met circulatievolleybal, waardoor dit al moeilijk voor de leerlingen was. De leerlingen vonden het lastig om na iedere gegooide bal een plaats door te draaien. Binnen deze activiteit kan er dan niet veel gedifferentieerd meer worden, want de activiteit moest eerst lopen. De tweede les konden de leerlingen echter al aan de slag met het mikken en na iedere gegooide bal een buitenlijn aantikken etc. Na deze activiteiten is er een eindmeting uitgevoerd. Bij deze eindmeting is gemeten of de leerling de activiteit als intensief hebben ervaren en of de leerlingen plezier hebben beleefd aan het spel.

Dit waren namelijk de doelstellingen van de leerlijn die meetbaar zijn voor de leerlingen. Wanneer de vraag gesteld wordt of de leerlingen motorisch geleerd hebben, zullen de meeste leerlingen niet in de gaten hebben wat dit inhoudt en dit ook niet kunnen voelen. Aan iedere groep werd dus gevraagd of de activiteit leuk was en of het spel intensief was. De uitslag van deze eindmeting was verrassend positief. De leerlingen hebben de meeste activiteiten als leuk en intensief ervaren. Dit betekent voor de leerlijn dat deze goed gekeurd is om uit te voeren. Alleen het belangrijkste gegeven is helaas niet te meten geweest.

Voor mij persoonlijk heeft deze leerlijn bijgedragen aan het toepassen van de principes van motorisch leren tijdens de les volleybal op school. Ik ben in staat geweest de leerlingen actief aan het werk te zetten en vervolgens meer plezier te laten beleven aan het volleybalspel. Of de leerlingen daadwerkelijk meer leerresultaat boeken is de vraag.

BIJLAGEN

Bijlage I Vragenlijst vakdocenten

Beste vakdocenten,

Ik ben op dit moment bezig met mijn afstudeeropdracht. Ik onderzoek de mogelijkheid om een nieuwe leerlijn volleybal op scholen te ontwikkelen, waardoor leerlingen intensiever met het spel bezig zijn en meer plezier aan het spel beleven. Ik wil deze leerlijn gaan onderbouwen vanuit de verschillende leeftijdsfasen waarin leerlingen zich bevinden en de motorische en biomechanische principes daarvan.

Ik zou graag jullie mening willen over hoe jullie volleybal in de gymles beleven.

Ik heb hierover een aantal vragen opgesteld die jullie hopelijk willen beantwoorden.

De vraag is of jullie een willekeurige groep willen uitkiezen en deze te vermelden bovenaan de enquête. Bijvoorbeeld brugklas havo, vmbo-t 4^e leerjaar. Het gemakkelijkste is om bij de gesloten vragen het antwoord te onderstrepen.

Naam vakdocent:

School:

Klas:

1. Is volleybal onderdeel van het vakwerkplan op uw school?

- ☐ ja
☐ Nee

Wanneer nee op vraag 1 geantwoord, u kunt stoppen met de enquête.

Zo ja, hoeveel lessen per leerjaar worden hieraan besteedt? En waarom wordt volleybal bij u op school aangeboden?

..... Lessen per leerjaar, omdat

3. Zo niet, Wat is de reden hiervoor? Zo niet kunt u stoppen met het invullen van deze enquête.

4. Is volleybal een sport met een hoge bewegingsintensiteit in de gymles in het algemeen?

Op een schaal van 1 tot 5. 1 Is niet intensief en 5. Is erg intensief.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____
0 _____ 0 _____ 0 _____ 0 _____ 0 _____

5. Denkt u dat een les volleybal intensiever kan zijn, of gaat dat ten koste van de kwaliteit?

0 Nee, een les volleybal kan niet geïntensiveerd worden, zonder dat het ten koste gaat van de kwaliteit

0 Ja een les volleybal kan geïntensiveerd worden wat niet ten koste hoeft te gaan van de kwaliteit.

6. Wat zou volgens u een mogelijkheid zijn de lessen volleybal te intensiveren en toch de kwaliteit te behouden? En waarom denkt u dat?

7. Hoe ziet een lessenreeks volleybal er bij u op school uit?

Les 1.

Les 2.

Les 3.

Les 4.

Les 5.

Les 6.

8. Wat is de doelstelling bij deze groep tijdens de lessenreeks volleybal?

9. Tegen welke problemen loopt u aan tijdens de lessen volleybal die u geeft?

10. Hoe differentieert u binnen de les volleybal?

1.
2.
3.
4.
5.

11. Hoe vindt u het om volleybal aan te bieden aan uw leerlingen?

12. Bent u tevreden met de manier waarop volleybal aangeboden wordt op uw school?

13. Hoeveel procent van de groep beleeft echt plezier aan het spelen van volleybal denkt u?

- ☐ 25% of minder
- ☐ tussen 25 - 50%
- ☐ tussen 50 - 75 %
- ☐ tussen 75 - 100%
- ☐ Daar kan ik geen schatting van maken

14. Heeft u 50% of minder ingevuld, wat kan een mogelijke oorzaak zijn van de lage succesbeleving?

- ☐ De groep heeft moeite met samen werken in een groep.
- ☐ De bal valt vaak op de grond, omdat leerlingen de techniek niet voldoende beheersen, waardoor het spel vaak dood valt.
- ☐ Anders, namelijk

15. Wat zou volgens u een mogelijkheid zijn om de leerlingen meer succes te laten beleven? En waarom denkt u dat?

Bedankt voor het invullen van deze enquête.

Met vriendelijke groet,

Renske Adriaans
4^e jaars student Fontys Sporthogeschool

Bijlage II Operationalisatie vragenlijst vakdocenten

Eigenschapbegrip	Dimensies	Indicatoren	Vragen
Volleybal	Gymles	Volleybal op school	Staat volleybal bij uw school in het vakwerkplan?
			Zo ja, Hoeveel lessen per leerjaar worden hieraan besteedt? En wat maakt volleybal een interessante sport voor in de gymles
			Zo niet, wat is de reden hiervoor?
		Plezier/ motivatie	Hoeveel procent van de groep beleeft echt plezier aan volleybal?
			Wat kan hiervoor een mogelijke oorzaak zijn?
			Wat zou volgens u een mogelijkheid zijn om leerlingen meer succes te laten beleven tijdens de les volleybal? En waarom denkt u dat?
		Intensiteit	Is volleybal een sport met een hoge bewegingsintensiteit?
			Kan een les volleybal geïntensiveerd worden, of gaat dat ten koste van de kwaliteit?
		Volleybaltech niek	Hoe ziet een lessenreeks volleybal er bij u op school uit?
			Wat is de doelstelling bij deze groep na een lessenreeks volleybal?
			Hoe vindt u het om volleybal aan te bieden? En waarom vindt u dat?
			Bent u tevreden over de manier waarop uw school volleybal aanbiedt?
		Motoriek	Hoe differentieert u binnen de les

Volleybal op school
Renske Adriaans 2093581

			volleybal?
		Leeftijdsfase	Welke groep?

Bijlage III Uitwerking lessenreeksen docenten

Lessenreeks 1 enkele uren bij 3^e klas havo

- les 1: balgewenning; spel is lijnbal
- les 2: uitleg bovenhandse techniek, lijnbal
- les 3: bovenhandse techniek en spel 2-2. (aangepast spel)
- les 4: Bovenhandse techniek en onderarmse techniek + 2-2 spelen.
- les 5: Hh bovenhandse techniek en aanleren onderarmse techniek. + richting 4-4
- les 6: Hh bovenhandse en onderarmse techniek. Aanleren onderhandse service
- les 7: Spel 4-4; Hh onderhandse service
- les 8: Alles herhalen.
- les 9: Accent op Spel 4-4

Lessenreeks 2 blokuren bij 2 havo/vwo

- Les 1: Technische oefeningen: bovenhands inspelen i.c.m spelvorm 3:3
- Les 2: technische oefeningen bovenhands inspelen naar set-up en doorspelen over het net. Spelvorm 3:3 met 1x vangen max. , dit moet wel de 1e of 2e gespeelde bal zijn. De 3e bal mag nooit gevangen worden. De bal die over het net gaat moet direct doorgespeeld zijn.
- Les 3: technische oefeningen: onderhands inspelen, bovenhands inspelen naar set-up en inlopen en doorspelen. Spelvorm idem als les 2. Met als aanvulling let op de opstelling in het veld.
- Les 4: Technische oefening smashen. Deze combineren met oefening bovenhands inspelen naar set-up, inlopen en smashen. Spelvorm passen we aan, alleen de 2e bal mag nog gevangen worden. De pass moet direct en het afmaken moet direct.
- Les 5: Spelvorm zoals in les 4. We spelen 3:3 toernooivorm waarbij we gaan beoordelen. Dit vooral op technisch vlak, maar ook op tactisch gebied. Inzet gedurende lessenreeks verwerken we ook.

Lessenreeks 3 basisschool groep 8, driehoekenles, waarbij één groep volleybal speelt.
lessenreeks is gemaakt op 3 tegen 3 of 4 tegen 4 spelen.

- Les 1: Circulatievolleybal (gooien en vangen, bal moet direct over het net gegooid worden, doordraaien na iedere bal die over het net gegooid wordt).
- Les 2: Idem les 1
- Les 3: Circulatievolleybal (gooien en vangen, 3x overgooien in het eigen team dan over het net, doordraaien na iedere bal die over het net gegooid wordt).
- Les 4: Idem les 3, maar dan mag één van de drie ballen met de onderhandse techniek erover heen gespeeld worden. (Van tevoren neem ik dan de onderhandse techniek door).
- Les 5: Idem les 4, maar nu mag er ook bovenhands gespeeld worden. (Ook hierbij neem ik van tevoren de bovenhandse techniek door).
- Les 6: Circulatievolleybal met doorspelen. Er mag gevangen worden, maar er mag ook doorgespeeld worden.

Lessenreeks 4 enkele uren bij 2 VMB0- T

- Les 1: Lijnbal om het spel door te krijgen (het over het net spelen/ gooien van een bal). Om de posities door te krijgen.

Les 2: Bovenhandse techniek uitleggen. Stilstaande techniek oefeningen. Het toepassen van de bovenhandse techniek in spelsituaties. Spelen met het opvangen van de bal, opgooien en overspelen met de bovenhandse techniek. Elke leerling mag de bal opvangen voordat hij deze doorspeelt.
Les 3: Terug komen en het uitbreiden van de techniek. Techniek toepassen in bewegende oefeningen. Het toepassen van de bovenhandse techniek in een spelvorm. Met opvangen en doorspelen. Stimuleren wanneer ineens spelen mogelijk is.
Les 4: Tijdens de warming up de bovenhandse techniek opfrissen. De rest van de les spel spelen.
Les 5&6: Andere lessen in een jaar werd volleybal als eindspel aangeboden. Er werd geen aandacht geschonken aan de techniek, alleen aan het spel.

Lessenreeks, 7 enkele uren bij een brugklas havo/vwo

Les 1: Aanleren onderhands toetsen voor jezelf en aanleren bovenhandse techniek in 2 tallen. Spelvorm: lijnbal met na-acties en opdrachten
Les 2: Herhalen techniek les 1. Aanleren onderhandse pass over 4 meter. Spelvorm: king of court (lijnbal 2x2 met opdrachten)
Uitleg + Spel circulatie volleybal niv 1
Les 3: Herhalen techniek les 2, aanleren onderhandse service
Spelvorm: Circulatievolleybal niveau 1 t/m 3
Les 4: Herhalen techniek les 3, spelvorm cmv niveau 3
Uitleg + spel circulatievolleybal niveau 4
Les 5: Herhalen
Les 6: Toetsles 1 (techniek)
Les 7: Toetsles 2 (spel)

Bijlage IV Enquête leerlingen

Inquiry volleyball in PE

Dear high school students,

For my study back in the Netherland I have to write a thesis in order to graduate. My thesis is about volleyball in Physical Education. To make sure I have all the information I can get for my research I ask you to fill out this Inquiry as honest as possible.
The questions will be about your experience with volleyball in your Physical Education classes.

If you want you can put your name on top of the paper or if you do not want to do this you can write anonymous.

Kind Regards,

Renske Adriaans
Student teacher P.E.

1. How old are you?
2. What grade are you in?
3. Have you ever played volleyball during PE?
 - Yes
 - No
4. Do you play volleyball every year in PE?
 - Yes, every year
 - No, not every year
5. Do you enjoy playing volleyball in PE?
 - yes
 - No
5. Why do, or don't you like to play volleyball?
 - I don't like it, because it is difficult to play with people that haven't played it before.
 - I don't like it, because it is boring, the ball drops down very often and you are not able to move a lot.
 - I like to play volleyball, I just like the sport.
 - Other.....
6. When you played volleyball in PE, was it intensive?
On a scale from 1 to 5. 1 Is not intensive at all and 5 is very intensive

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

0 _____ 0 _____ 0 _____ 0 _____ 0

7. Can you explain why you gave this answer?

.....

7. Did you learn a lot about volleyball in PE and why? Think about the following items answering this question. How the teacher taught the classes and the influence of the other students in your class.

- Yes, I improve every year.
Why.....
- No, it is always the same.
Why.....

8. What volleyball skills did you learn in PE? You can fill in more than one answer.

- Set
- Pass
- Smash
- Service
- Play the game
- Or other,

9. What is a difficult skill to learn? You can fill in more than one answer.

- Set
- Pass
- Smash
- Service
- Play the game
- Or other,

10. What makes this part hard?

.....

11. What would make volleyball more fun for you in PE?

.....

Thank you for filling in this inquiry!

Kind Regards,

Renske Adriaans
Student teacher P.E.

Bijlage V Operationalisatieschema

Eigenschapbegrip	Dimensies	Indicatoren	Vragen
Volleybal	Gymles	Volleybal/ techniek	Have you played volleyball during PE?
			Do you play volleybal every year in PE
			Did you learned a lot about volleyball in PE?
			What did you learned during PE?
			What is a difficult part to learn?
			What makes this part hard?
			Do you know a way to make volleyball more fun in PE?
		Plezier/ motivatie	Do you like to play volleyball in PE
			Why do, or don't you like too play volleyball in PE?
		Intensiteit	Was it intensive?
		Leeftijdsfase	How old are you?
			What grade are you in?

Bijlage VI enquête leerlingen

Hallo elementary students,

Today we did some new activities in PE. I would like to know your opinion about the activities because I am doing a research on volleyball for my school in the Netherlands. I want to make volleyball more fun and more active for you all. But for doing that, I need your help first. You can help me by filling in this questionnaire.

Thank you,
Renske Adriaans

	Yes	Aver.	No
Activity 1			
1. Did you liked the activity?	0	0	0
2. Were you very active during the activity?	0	0	0
3. Was it difficult to play the activity?	0	0	0
4. Was the activity different then the way you Played volleyball before?	0	0	0

Big plus point:
(You can write more then one)

Don't do this next time:

Activity 2				
1. Did you like the activity?	0	0	0	
2. Were you very active during the activity?		0	0	0
3. Was it difficult to play the activity?		0	0	0
4. Was the activity different then the way you Played volleyball before?		0	0	0

Big plus point:
(You can write more then one)

Don't do this next time:

Activity 3				
1. Did you like the activity?	0	0	0	
2. Were you very active during the activity?		0	0	0
3. Was it difficult to play the activity?		0	0	0
4. Was the activity different then the way you Played volleyball before?		0	0	0

Big plus point:
(You can write more then one)

Don't do this next time:

Hello High- school students,

Today we did some new activities in PE. I would like to know your opinion about the activities because I am doing a research on volleyball for my school in the Netherlands. I want to make volleyball more fun and more active for you all. But for doing that, I need your help first. You can help me by filling in this questionnaire.

Thank you,
Renske Adriaans

	Yes	Aver.	No
1. Did you like the activity?	0	0	0
2. Were you very active during the activity?	0	0	0
3. Was it difficult to play the activity?	0	0	0
4. Was the activity different then the way you Played volleyball before?	0	0	0

Big plus point:
(You can write more then one)

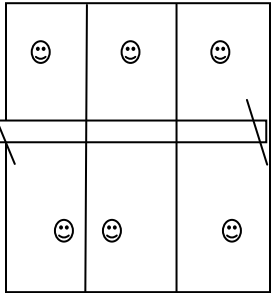
Don't do this next time:

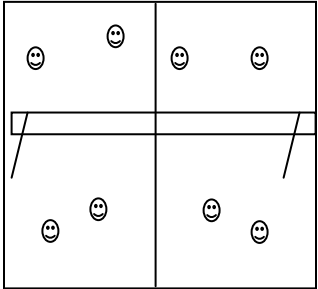
Bijlage VII Operationalisatie enquête eindmeting

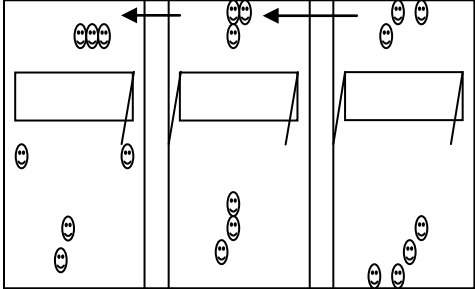
Eigenschapsbegrip	Dimensies	Indicatoren	Vragen
Volleybal	Gymles	Volleybal	Was the activity very different than the way you played volleyball before?
			Did you learn something about volleyball?
			Did you learn something about volleyball?
			Did you learn volleyball techniques during
			The game?
			Was it difficult to spike the ball in the

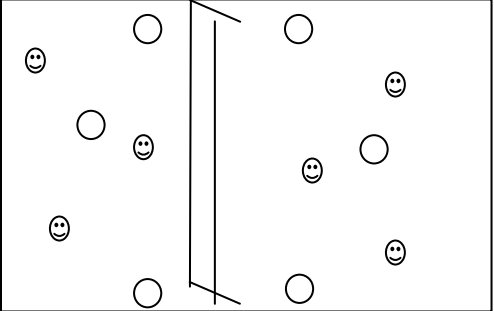
			Hula-hoop?
		Plezier/ Beleving	Did you like to play this activity?
			Did the catch/ throw movement made it more challenging?
			Did you like to dribble with the ball?
			Was the activity more fun in a race?
			Do you like to practise techniques during A game?
			Is it challenging to play with the basket?
		Intensiteit	Were you very active during the game?

Bijlage VIIi Activiteiten

Activiteit 1		
Doelstellingen	Opdracht	Arrangement
➔ Grondvormen van bewegen uitbouwen ➔ De leerling zoveel mogelijk balcontact laten hebben ➔ Time to contact verbeteren met vangen en gooien (oog/hand coördinatie) ➔ Gericht leren gooien	Vangen en gooien 2 koorden ophangen, de leerlingen spelen 1 – 1 met elkaar. De leerlingen gaan de bal vangen en gooien over het hoogste koord. Na iedere gegooide bal, wordt de achterlijn aangeraakt. (Hoe vaak kun je met elkaar de bal over het net gooien en vangen) Het hoogste punt van het net is 1.90m.	
Uitbouw/ differentiatie mogelijkheden		
• De docent zorgt er na 2 minuten door dat de leerlingen doordraaien, zodat zij een nieuwe partner krijgen. • Wanneer de bal op de grond valt, wordt er opnieuw begonnen met tellen. • Wanneer de achterlijn te ver is om aan te raken, zet een pylon neer die zij aan moeten tikken. Hiermee kan de afstand gedifferentieerd worden. • Wanneer vangen en gooien goed gaat, introduceer de vanggooi beweging. Introduceer deze beweging als volgt. Alsof je een zware emmer met modder naar de ander probeert te gooien. • De leerlingen gaan niet meer met elkaar spelen, maar tegen elkaar. • Wedstrijd spelen, vervolgens move- up, move- down doordraaien. • Wedstrijd spelen, met alleen nog maar vanggooi beweging. Zonder vanggooi beweging is het een punt voor de tegenstander. • Maak gebruik van verschillende soorten ballen (zware of lichte ballen)		

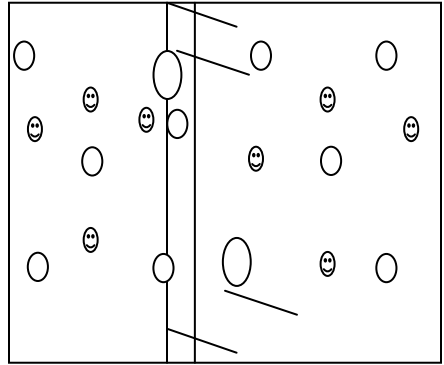
Activiteit 4		
Doelstellingen	Opdracht	Arrangement
➔ Van grove motorische bewegingen naar meer fijn motorische bewegingen ➔ Verbeteren timing (time to contact) ➔ Leren samenspelen als een team	Lijnbal 2-2 Er hangt wederom geen net, er hangen twee koorden, er is één meter om de bal doorheen te gooien. De leerlingen gaan in teams van 2 tegen elkaar spelen. Doormiddel van vangen en gooien proberen zij de bal bij het andere team op de grond te krijgen. De leerlingen moeten de vanggooi beweging gebruiken om de bal over het hoogste koord te gooien. Wanneer de leerlingen vangen en gooien door hebben, kan de opdracht verzwaard worden door de bal door de koorden heen te gooien.	
Uitbouw/ differentiatie mogelijkheden		
• Maak een begin met het aanleren van de stoot beweging • Laat de leerlingen de bal onderarms passend spelen en zelf opvangen • Gebruik de afstand tot de pylon om mee te differentiëren. • Gebruik de koorden om mee te differentiëren, maak het gebied kleiner tussen de koorden of groter of hang de koorden schuin, zodat leerlingen kunnen kiezen. • Gebruik stippen op de vloer waar leerlingen op kunnen mikken. • Kies voor meerdere opdrachten dan alleen de pylon/ achterlijn aantikken. • Maak gebruik van verschillende soorten ballen. (zware of lichte ballen)		

Activiteit 7		
Doelstellingen	Opdracht	Arrangement
➔ vanggooi beweging uitvoeren op snelheid ➔ Toepassen van de aangeleerde techniek (blocked vs. Random) ➔ Reactiesnelheid verbeteren	De leerlingen gaan de bal door de koorden gooien met de vanggooi beweging. Wanneer een leerling de bal niet vangt, krijgt de leerling 1 punt. De 2 leerlingen met de minste punten gaan naar het linkse veld De 2 leerlingen met de tweede meeste punten gaan naar het 2^e veld De 2/3 leerlingen met de meeste punten gaan naar het rechterveld. Zo wordt er gedifferentieerd in niveau.	
Uitbouw/ differentiatie mogelijkheden		
• stippen toevoegen, wanneer een stip geraakt wordt 1 leven extra.. dat betekend 1 punt minder • Variëren in grootte van veld • Variëren in nethoogte • Rennen om pylonen		

Activiteit 9		
Doelstellingen	Opdracht	Arrangement
➔ volleybaleigen bewegingen spelenderwijs leren. ➔ Vanggooi beweging door de 2 koorden heen gooien (omdat de pass altijd naar de spelverdeler moet) - Dwangstelling, bal moet naar voren en omhoog worden gespeeld, rechterbeen voor. ➔ Bovenhandse techniek wordt uitgevoerd door middel van stoten. De bal moet over het hoogste koord gespeeld worden. ➔ Beweeglijkheid. Na iedere gestoten of gegooide bal een plekje doordraaien en de dichtstbijzijnde zijlijn aantikken.	Circulatie minivolleybal 3 tegen 3 Er hangen twee lange koorden. De bedoeling van dit spel is om de bal door middel van de vanggooi beweging door de koorden te gooien. Op de grond liggen in ieder veld 3 rondes, wanneer een leerling deze ronde raakt, krijgen zij 2 punten. Na iedere gegooide bal moet er de dichtstbijzijnde zijlijn aangetikt worden door alle spelers in het team dat gegooid heeft. De leerlingen mogen niet lopen met de bal. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om de bal met de vanggooi beweging door het koord te gooien of met een stootbeweging over het net te spelen. Wanneer een team niet aan deze criteria voldoet is het een punt voor de tegenstander.	 Onderste koord op 1.70 Bovenste koord hangt op 2.55m
Uitbouw/ differentiatie mogelijkheden		
• Meerdere hoepels, of minder hoepels • Na iedere gestoten of gegooide bal een buitenlijn aantikken en een plekje doordraaien. • Na iedere gestoten bal een bloksprong maken en een plekje doordraaien • Na iedere gestoten bal een rol over de grond maken • Wanneer 1 team 10 punten achter elkaar scoort, een handicap toevoegen. Bijvoorbeeld een extra hoepel		

toevoegen.

- De onderhandse techniek uitvoeren
- De bovenhandse techniek uitvoeren
- Kinderen meerdere keren laten spelen.

Activiteit10		
Doelstellingen	Opdracht	Arrangement
→ Bovenhands de bal over het net spelen → Intensief bezig zijn → Plezier bewegen aan het spel → Leren door middel van dwangstellingen	De leerlingen spelen met 2 koorden. De bal moet bovenhands over het koord gespeeld worden. In het veld staat een korf. De leerlingen spelen circulatie minivolleybal waarbij er 3x overgespeeld moet worden. In ieder veld staat een korf. Leerlingen krijgen de keuze. Eerste bal vangen, 2^e bal bovenhands spelen en de derde bal met een vanggooi beweging of bovenhandse techniek over het net spelen. Na iedere bal die over/tussen de koorden door is gegaan, moeten de leerlingen een willekeurige zijlijn aanraken. Het team aan de overkant heeft de keus om de 2^e bal bovenhands in de korf te spelen vanaf 1 van de stippen. Wanneer de leerling raakt, krijgt dit team 5 punten, de bal wordt opgevangen door een teamgenoot onder de korf en over het net gespeeld met een bovenhandse techniek. Wanneer het team mist is het een punt voor de tegenstander. De teams mogen de bal ook gewoon doorspelen. Wanneer de bal op de grond valt moet diegene een rondje om het veld rennen en mag daarna weer meedoen.	 Onderste koord op 1.70 Bovenste koord hangt op 2.55m
Uitbouw/ differentiatie mogelijkheden		

- De hoogte van de korven
- De hoogte van de koorden
- Het aantal stippen voor extra punten
- De grootte van de korf
- De veldgrootte
- De leerlingen mogen niet meer vangen

Bijlage IX Tussenproduct B

Leerarrangement: Vorbereiden praktijkonderzoek

Feedback tussenproductproduct B

Verkenning

Kerncompetenties

Naam: Renske Adriaans

Naam SLB-er: Gwen Weeldenburg

Ik onderzoek de mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die te verantwoorden is vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet zorgen voor een aantrekkelijk en intensief binnen schools beweegaanbod volleybal voor kinderen in de leeftijd van 7 - 18 jaar

Omdat ik wil weten of er een manier is om het volleybalspel op scholen intensiever en aantrekkelijker te maken, waardoor leerlingen meer bewegen en motorisch leren tijdens een volleyballes en meer plezier beleven aan het spel.

Teneinde toe te werken naar een nieuwe uitgewerkte leerlijn volleybal die verantwoordt kan worden vanuit de principes van motorisch leren in verschillende leeftijdsfasen. Deze leerlijn moet ervoor zorgen dat het spel voor de leerlingen van het Basisonderwijs en het Voortgezet onderwijs intensiever wordt en het volleybalspel voor zowel docenten als leerlingen aantrekkelijker maakt.

Zodat er een nieuwe leerlijn ontstaat die toegepast kan worden in gymlessen in het basisonderwijs en in het middelbaar onderwijs. Deze leerlijn moet er voor zorgen dat leerlingen in de leeftijd van 7 - 18 het spel intensiever spelen en het spel aantrekkelijker vinden.

 Fontys Sporthogeschool	Bijlage B: Verkenning / plan van aanpak
Beoordelingscriteria	Inhoud
De basisliteratuur wordt weergegeven aan de hand van voldoende betrouwbare bronnen.	Krijnsen, A (z.j.) Volleybal op school. Cito Noy, A (2005) Leidraad voor circulatieminivolleybal. Uitgeverij Noy www.nevobo.nl Bosch, F (2007-2008) colleges motorisch leren. Berkel, M, Consten, A, Danes, G, Gelleijnse, H, Van der Graft, J, Hazelebach, C, Heuver, M, Houdijk, G, Koekoek, J, Loopstra, O, Mooij, C, Pieters, L, Steerneman, L, Tjalsma, W (2004) basisdocument bewegingsonderwijs. Uitgeverij Jan Luiting fonds, Zeist Adank, A (2007-2008) colleges sow Beemen, L (2006) ontwikkelingspsychologie. Uitgever Noordhoff Verschoor, P en Leeuwenhoek, A.A. (2002) Bewegingsanalyse

De structuur van het literatuuronderzoek is goed weergegeven.

Hoofdstuk:

1. Motoriek

1.1. Motoriek Algemeen

1.2. Vormen voor de leerlijn

1.3. betekenis voor de leerlijn

ontwikkelingsfasen

1.4. De ontwikkeling van het kind

1.5. De betekenis voor de leerlijn.

Een voorstel voor plaats, tijd en doelgroep van je onderzoek is vermeld.	Subvragen 1. Kan er een leerlijn ontwikkeld worden waarmee leerresultaat behaald wordt in acht lessen volleybal per schooljaar? 2. Wat betekent de leeftijdsfase waarin een kind zich bevindt voor de leerlijn, welke type feedback, of vorm van motorisch leren? 3. Hoe kan de succesbeleving van leerlingen verhoogd worden tijdens het spelen van volleybal? Het onderzoek wordt uitgevoerd op de Country day school in Costa Rica, bij de leerlingen van 5, 6th, 7th, 8th, 9,10,11th grade. Het onderzoek zal beginnen in de maand Mei en zal tot juni voortduren. Het onderzoek zal in de gymles plaats vinden. Het onderzoeksvoorstel is haalbaar, de directeur van Country day school heeft toestemming gegeven. Dit betekent dat er een accommodatie beschikbaar is inclusief materiaal.
--	--

De eigenschap die onderzocht wordt, is genoemd.	Ik ga onderzoek doen naar een nieuwe leerlijn voor volleybal in basisonderwijs en middelbaar onderwijs, die onderbouwd kan worden met de principes van motorisch leren die bij de desbetreffende levensfase horen. Ben ik in staat een nieuwe leerlijn te ontwikkelen die deze drie principes bevat.
De onafhankelijke en afhankelijke variabelen zijn genoemd	De mogelijkheid om een leerlijn te ontwikkelen die onderbouwd is met principes van motorisch leren aangepast aan de leeftijdsgroep. <u>Onafhankelijke variabele</u>: de inhoud van deze leerlijn <u>Afhankelijke variabele</u>: De onderbouwing van de drie principes
Het hoofdstuk verkenning van het probleem is compleet en kan als uitgangspunt voor het plan van aanpak dienen	
Plan van aanpak is compleet beschreven	1. Literatuur doorlezen betreffende motorisch leren. Deze motorische principes toe gaan passen in de leerlijn. 2. Experts zoeken op het gebied van volleybal. 3. Docenten LO benaderen over volleybal in de gymles. 4. Uitgangspunten halen uit de interviews met vakdocenten. 5. Nulmeting onder de leerlingen, wat vinden de leerlingen van volleybal in de gymles? 6. Uitwerken van de resultaten van het onderzoek onder de leerlingen. 7. Starten met het onderzoek, hoe bied ik deze stof aan in de gymles en hoe reageren kinderen op de nieuwe manier van volleybal. Ik kan starten met een nulmeting en na het onderzoek meten wat de kinderen hiervan vinden. 8. Eventueel aanpassen van de leerlijn door het toevoegen van commentaar leerlingen. 9. De nieuwe leerlijn toepassen en meten. 10. Rapporteren.